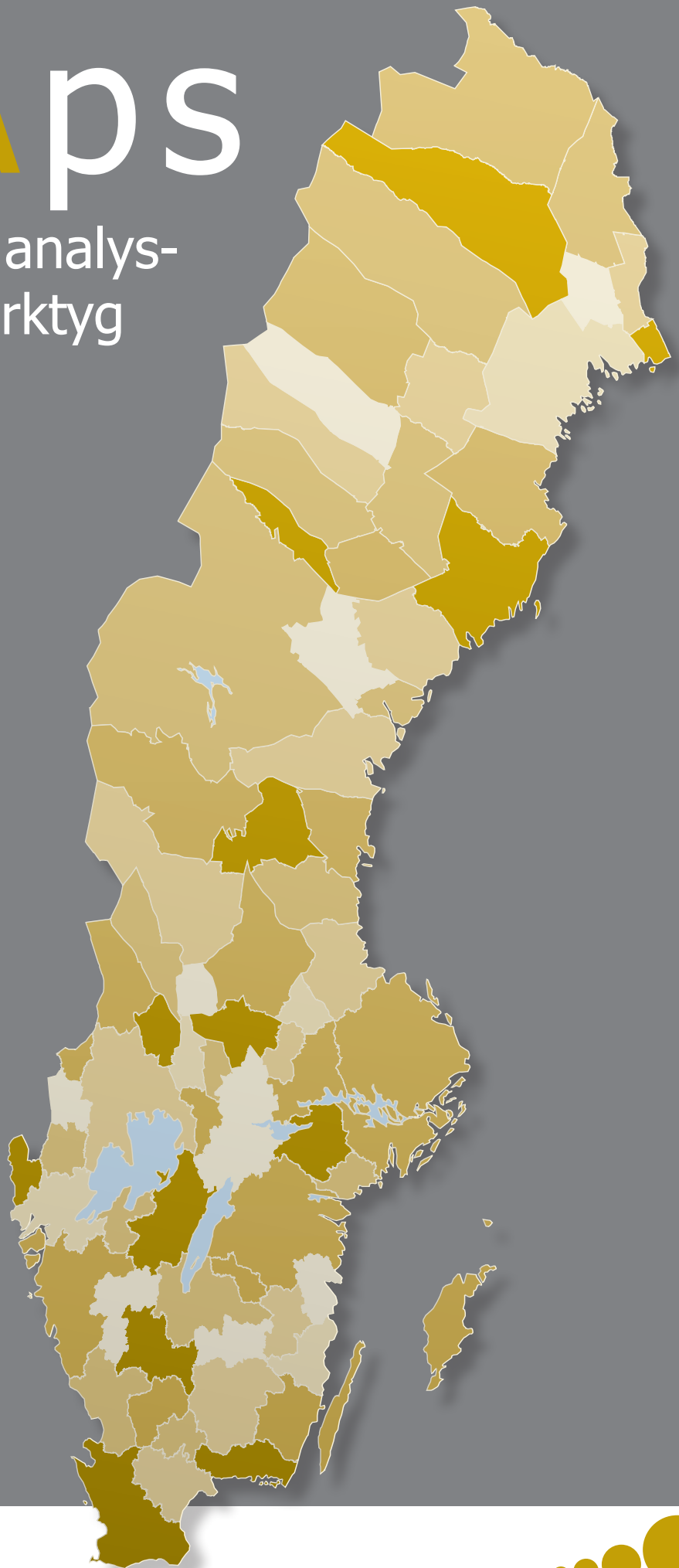

– ett regionalt analys- och prognosverktyg

Introduktion av rAps. Regionalt analys- och prognosystem (rAps) bygger på en databas med regionalt fördelad statistik. Systemet kan användas för både enkla och mer komplexa analyser som exempelvis prognosberäkningar eller scenarioräkningar. rAps används av regionala aktörer som regionförbund, länsstyrelser och kommuner, statliga myndigheter, privata konsultföretag samt svenska universitet och högskolor.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 010 447 44 00
Telefax 010 447 44 01
E-post info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se
ISSN 1652-0483

För ytterligare information kontakta Marcus Jernström
Telefon 010-447 44 62
E-post marcus.jernstrom@tillvaxtanalys.se

Förord

I det regionala utvecklingsarbetet ligger ett naturligt behov av att kunna följa upp och studera de svenska regionernas utveckling. Detta regleras även i Förordning 2007:713 om regionalt tillväxtarbete, där det ställs krav på regionerna att följa den egna regionala utvecklingen. För att regionala och nationella aktörer ska kunna följa utvecklingen i olika regioner behövs det hjälpmedel och verktyg som kan samla in data och ge svar på policyrelevanta frågor med ett tillväxtperspektiv. Sådana verktyg började användas på allvar i Sverige redan på 1960-talet. Regionals analys- och prognosystem (rAps) utvecklades dock först under andra hälften av 1990-talet och togs i offentligt bruk år 2000.

Detta arbete syftar bland annat till att ge en översiktlig helhetsbild av rAps. Därmed fungerar denna rapport även som ett avstamp för vidare diskussioner kring systemet. I och med detta kan denna rapport även användas som referenspunkt i de fall då systemets utveckling ska följas upp. Rapporten avgränsas dock till att endast ge en övergripande systembeskrivning och inte fördjupa sig i tekniska detaljer.

I och med denna rapport lägger Tillväxtanalys fram en beskrivning av rAps som ger möjlighet till ett samlat och gemensamt utgångsläge för vidare diskussioner kring utvecklingen av rAps. Det presenteras även förslag på hur det fortsatta utvecklingsarbetet kan systematiseras och kategoriseras. Detta är nödvändigt av flera anledningar; dels ger det en bättre översyn av vad pågående utvecklingsarbeten avser bidra med, dels blir uppföljningen av systemets utveckling lättare och mer överblickbar än vad som varit fallet tidigare. Kort kan sägas att rAps utvecklingsprocess föreslås delas upp i fyra huvudkategorier och två fokusområden. Utifrån denna indelning blir det sedan möjligt att gruppera utvecklingsprojekten, vilket bidrar till att utvecklingsprojektets övergripande mål och målgrupp lättare identifieras.

Det huvudsakliga arbetet i och med denna rapport har Marcus Jernström (projektledare) genomfört med hjälp av Wolfgang Pichler. Rapporten är skriven av Marcus Jernström i nära samarbete med Wolfgang Pichler som bidragit med förslag och synpunkter. Ett stort tack riktas även till Magnus Nyström på SCB, Peter Almström på WSP Analys & Strategi och Frida Andersson på Tillväxtverket för deras kommentarer och synpunkter.

Östersund

Maj 2011

Innehåll

1	Inledning	7
1.1	Bakgrund och historia.....	7
1.1.1	Tanken med rAps.....	8
1.2	Syfte.....	8
1.3	Disposition.....	9
2	Beskrivning av rAps	10
2.1	Indata till rAps-DB.....	11
2.2	rAps-RIS.....	12
2.3	rAps modellsystem.....	13
2.3.1	Modellpresentation.....	14
2.3.2	Ett modulbaserat modellsystem.....	16
2.3.3	De regionala modellerna.....	16
2.3.4	Kort om input-output i rAps.....	18
3	Kartläggning av intressenter och användare	19
3.1	rAps organisation.....	19
3.2	Användarna.....	21
3.2.1	Användarnas behov.....	24
4	Ambition och tänkbara utvecklingsspår	25
4.1	Utvecklingsstrategi.....	26
4.2	Det konkreta utvecklingsarbetet.....	26
4.3	Avslutande diskussion.....	28
	Referenslista	29
	Bilaga 1	30
	Redogörelse för respektive delmodell i rAps modellsystemet.....	30
	Bilaga 2	35
	Definitioner och källhänvisningar.....	35
	Befolkning.....	35
	Familjer och boende.....	36
	Social omsorg.....	36
	Tätorter.....	37
	Arbetsmarknad.....	37
	Industri.....	39
	Utbildning.....	40
	Inkomster.....	40
	Ekonomi.....	40
	Politik.....	43
	Referenser m.m.....	43
	Bilaga 3	47
	Definitioner av variabler och begrepp.....	47
	Arbetsmarknad.....	47
	Befolkning.....	49
	Näringsverksamhet.....	51
	Regional ekonomi.....	51
	Regionala indelningar.....	52

1 Inledning

Länsstyrelser, självstyrelseorgan och regionala samverkansorgan är enligt Förordning 2007:713 skyldiga att bland annat löpande följa utvecklingen i länet och i de funktionella analysregioner som finns i länet. Detta ska även ske i förhållande till de regionala och nationella mål som finns uppsatta för det regionala tillväxtarbetet. De *funktionella analysregioner* som avses i förordningen är de regioner som Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) gör med utgångspunkt från omfattningen av arbetspendling över kommungräns.

Till detta arbete behövs ett antal hjälpmedel. Viktigt här är även att de verktyg som används ger en samstämmig bild oavsett regional analysnivå eller instans, vilket inte alltid var fallet med de tidigare modeller som använts. I ljuset av detta utvecklades det regionala analys- och prognosystemet (rAps). R:et i rAps finns med eftersom rAps är en regional modell, vilket innebär att resultaten från systemet ska tolkas utifrån ett regionalt perspektiv. Det stora A:t indikerar att systemets huvudsakliga användningsområde är analyser och p:t visar att systemet även klarar av att göra prognoser. S:et står för *system* vilket symboliserar att det är ett sammanhängande system av verktyg och databaser.

1.1 Bakgrund och historia

Under 1960-talet började man arbeta med att göra regionala analyser och prognoser i Sverige. Detta gjordes bland annat med hjälp av en modell kallad UMDAC-modellen.¹ Denna modell fanns vid Umeå Universitet. En av modellens svagheter var att den var helt beroende av de indata som regionerna själva rapporterade in till systemet, vilka inte alltid stämde överrens med andra regioners inrapporterade värden. Således uppstod problem med bland annat dubbelräkning med icke konsistenta resultat mellan regionerna som följd. Region A kunde exempelvis räkna med ett stort tillskott av arbetskraft från region B, som i sin tur räknade med ett stort arbetskraftstillskott från region A. Dessa dubbelräkningar innebar att summan av regionernas resultat inte stämde överrens med summan för riket. Denna process beskrivs närmare i rapporten *Regionalpolitiken i praktiken – ett länsperspektiv* som var en av underlagsrapporterna till den regionalpolitiska utredningen år 2000. Fenomenet med dubbelräkning var dock känt även tidigare.

Följden av ovanstående blev att modellen fick kritik i fråga om kvalitet och tillförlitlighet. Det var svårt att förstå sambanden mellan in- och utdata samt att dimensioner som utbildning, arbetslöshet och regional ekonomi saknades. Från organisationer som ska analysera hela riket kom även kritik gällande svårigheterna att göra jämförelser mellan prognoser från olika län, mycket på grund av den beskrivna dubbelräkningen. Denna kritik innebar att man identifierade ett behov av ett centralt system som medgav regionala jämförelser utifrån gemensamma datakällor. Det stod även klart att det fanns ett behov av ett system som kunde ge beslutsrelevant information för programarbeten i länsstyrelserna samt hos övriga regionala och lokala aktörer vilka arbetar med regional utveckling. Nya möjligheter på tekniksidan ledde till att man i mitten av 1990-talet började arbeta med att utveckla ett system som skulle kunna fungera som en länk mellan regionala och nationella aktörer med NUTEK som uppdragsgivare. Två system ställdes mot varandra:

¹ Gorpe, et al, 2000.

- En mikro-modell från Umeå universitet som gav goda resultat avseende demografi, men som var mindre bra på att hantera regional ekonomi.
- En input/output-modell (IO-modell) som kunde hantera regional ekonomi från rApskonsortiet, bestående av Inregia² och SCB.

Valet föll på modellen från rApskonsortiet då den bland annat gav en säker statistikleverantör genom SCB. Det är denna modell som idag kallas rAps. Uppdraget att bygga upp systemet gick till SCB. Tillsammans med konsultbyrån Inregia AB i Stockholm och teknikforskningsinstitutet SINTEF i Trondheim svarade SCB för att konkretisera och förverkliga systemet. SINTEF hade tidigare utvecklat det Norska Panda-systemet, vilket inneburit att delar av rAps källkod till stor del går att spåra från Panda. Utvecklingsarbetet av rAps pågick under en treårsperiod med start 1996 och i början av år 2000 var systemet färdigutvecklat och kunde tas i drift.

1.1.1 Tanken med rAps

Syftet med rAps var således att skapa ett analysverktyg som kunde fungera som ett nationellt gemensamt utgångsläge för regionala analyser för både regionala och nationella aktörer. Dessutom skulle systemet kunna utföra både enkla och komplexa analyser och prognoser på både regional och nationell nivå. I och med detta är det centralt att verktyget kan operationaliseras på flera regionala nivåer. Samtidigt ska det ur ett regionalt perspektiv vara policyrelevant. De inneboende möjligheterna att göra konsekvensanalyser och alternativa framtidsbeskrivningar är grundläggande funktioner.

Då rAps ska fungera bra på både regional och nationell nivå är det viktigt att systemet kan hantera de olika analysbehov som finns på de olika nivåerna. Medan aktörer på den nationella nivån prioriterar jämförbarhet mellan län och andra regionindelningar, prioriterar de regionala aktörerna analysfunktioner som bidrar till bra beslutsunderlag gällande strategiska val. Den nationella nivån ger således ett regionalt konsistenskrav över hela riket. Detta har inneburit att modellerna för de två tillämpningarna utgår från en gemensam informationsdatabas kallad rAps-DB. rAps-DB kan på ett enkelt sätt ge tillgång till regionalstatistiska data om exempelvis befolkning, boende, arbetsmarknad och regional ekonomi. De geografiska indelningarna i rAps-DB är län, lokala arbetsmarknadsregioner och kommuner.

1.2 Syfte

Denna text riktar sig i första hand till personer utan tidigare erfarenhet av rAps eller liknande system. Texten syftar bland annat till att ge en översiktlig helhetsbild av rAps. Därmed är tanken att denna text ska svara på de grundläggande systemfrågorna samt frågor som rör systemets ändamål och vetenskapliga grund.

Texten är även tänkt att ge en ögonblicksbild av hur rAps såg ut vid myndighetsomorganiseringen år 2009. Detta är intressant att känna till eftersom systemägaransvaret då övergick från NUTEK till Tillväxtanalys. Således utgör denna text en beskrivning av rAps som det i framtiden är möjligt att förhålla sig till för att bland annat se vilka förändringar som skett.

Avsikten är således inte att ge en fördjupning i systemets tekniska detaljer, utan att föra diskussionen på en övergripande modellbeskrivande nivå. Därmed finns en tydlig

² Idag är Inregia en del av WSP.

avgränsning i vad som avses beskrivas och beröras som innebär att texten inte ger några konkreta beskrivningar av hur den praktiska användningen av rAps går till.

1.3 Disposition

Allmänt om upplägget i denna text gäller att respektive kapitel är indelat i olika rubriknivåer. Detta för att underlätta läsandet och göra det möjligt att välja ut vilka delar som är intressanta. Texten under respektive rubrik är självständig i förhållande till de texter som ligger under samma rubriknivåer. Detta innebär dock att det kan finnas behov av att läsa text under högre rubriknivåer för att få en heltäckande bild av vad som avhandlas under aktuell rubrik. Även kapitlen är skrivna så att de är helt självständiga och avgränsade till respektive område. Det enda kapitel som utgör ett undantag från detta är det femte kapitlet, där en diskussion som bygger på de föregående kapitlen förs.

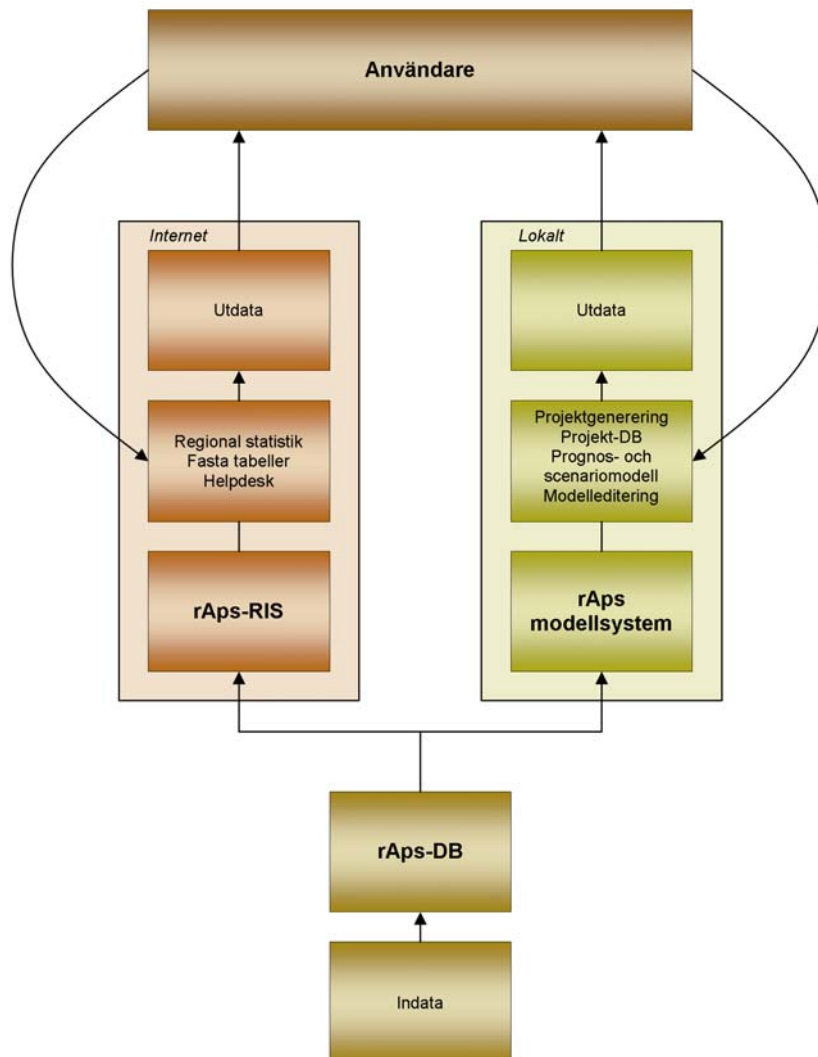
Första kapitlet inleds med en bakgrundsbeskrivning av rAps. I detta kapitel ges också en beskrivning av syftet med denna text. Denna tar bland annat upp vilka behov man avsåg tillgodose med rAps. Kapitel två utgör en beskrivning av rAps, systemets delmodeller samt vilka data som rAps bygger på. Det tredje kapitlet ger en bild av rAps organisation samt systemets användare. Det sista kapitlet, kapitel fyra, redogör för de utvecklingsmöjligheter och behov som Tillväxtanalys ser utifrån den genomförda kartläggningen av rAps. Här presenteras även myndighetens mål och ambitionsnivå med systemet.

Bilaga ett redogör för delmodellerna i rAps modellsystem. Bilagorna två och tre presenterar sammanställningar av variabeldefinitioner och källhänvisningar för rAps indata.

2 Beskrivning av rAps

Syftet med rAps, vilket presenterats tidigare, var att systemet skulle kunna användas till konsekvensanalyser, prognoser på kort och lång sikt, policyanalyser, framställning av underlag för långsiktiga programarbeten, etcetera. Idag är rAps ett regionalt analys- och prognosystem för användare på såväl nationell som regional och lokal nivå. Systemet kan användas för både enkla och mer komplexa analyser. I sin enklaste form kan systemets uppgift vara att hämta data från någon av de databaser som finns tillgängliga genom rAps. I dessa fall är syftet mer av strukturbeskrivande karaktär. rAps klarar även mer avancerade analyser som prognosberäkningar, uppbyggnad av scenarier, konsekvensanalyser, med mera. Dessa skilda behov återspeglas i systemets övergripande uppbyggnad, vilken presenteras i Figur 2-1.

Figur 2-1 Översikt av rAps.

Källa: Tillväxtanalys bearbetning efter SCB, rAps – en beskrivning.

Av Figur 2-1 framgår det att rAps består av två huvudsakliga delsystem. Det ena utgörs huvudsakligen av en internetbaserad databas, kallad ”regionalt analys- och prognosystem – regionalt informationssystem” (rAps-RIS). Det andra delsystemet utgörs huvudsakligen av rAps prognosmodeller, här kallat rAps modellsystem. Det är här viktigt att vara medveten om att rAps-RIS och rAps modellsystem inte är samma system och därför nödvändigtvis inte heller har samma datainnehåll. Båda delsystemen bygger dock på rAps databas (rAps-DB). Det först nämnda delsystemet, rAps-RIS, kommer användaren åt via en sida på Internet som är lösenordsskyddad. Även detta framgår av Figur 2-1. Det andra delsystemet, rAps modellsystem, finns lokalt hos användaren.

2.1 Indata till rAps-DB

Eftersom rAps-DB är en mycket central del av systemet är det bra att ha kännedom om var databasens innehåll kommer ifrån. För att veta vad resultaten från rAps olika delar står för, krävs alltså förståelse för den information och de data som utgör grunden för rAps-DB. Tabell 2-1 redovisar datakällorna till rAps-DB. Det är således denna tabell som utgör den nedersta rutan i Figur 2-1. Som synes kommer huvuddelen av indata från SCB. Dessa data kompletteras dock med uppgifter från andra källor tillhörande andra organisationer eller myndigheter. I Tabell 2-1 redovisas de register alternativt undersökningar som indata härstammar ifrån. Ytterligare beskrivningar av rAps indata finns i Bilaga och Bilaga .

Tabell 2-1 Källförteckning till rAps.

Organisation	Register/Undersökning
AMS	Arbetslöshet Arbetslösa i konjunkturberoende program
NUTEK*	Statsbudgetens regionala fördelning
SCB	Centrala företags- och arbetsställeregistret (CFAR) Färdigställda lägenheter Kommunvalsresultat Kontrolluppgiftsregistret (KU) Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) Registret över totalbefolkningen (RTB)
Socialstyrelsen	Vård och omsorg om äldre Socialbidrag
Statens skolverk	Barnomsorgsundersökningen
Svenska Kommunförbundet	Vad kostar verksamheten i din kommun

**Detta gällde fram till 1/4 2009 då NUTEK som läggs ned.*

Källa: SCB, rAps-RIS. 2009-05-19.

2.2 rAps-RIS

rAps-RIS bygger på olika regionala aggregerat av data från rAps-DB. Dessa uppgifter presenteras sedan genom färdiga tabellpaket för kommuner, län och lokala arbetsmarknadsregioner. Dessa fasta tabellpaket är tänkta att fungera som snabbfakta för kommuner, län, FA-regioner eller Mälardalsregionen. Även andra regioner än Mälardalsregionen har möjlighet att beställa dylika tabellpaket för den egna regionen.³

Uppgifter från rAps-RIS kan även hämtas på ett sätt som liknar SCBs *statistikdatabas*. Det ska dock poängteras att de data som presenteras i rAps-RIS inte finns tillgängliga via statistikdatabasen. I denna rAps-RIS internetdatabas kan användaren själv göra vissa val gällande vilka dimensioner som ska ingå samt vad som ska presenteras. Denna är uppbyggd utifrån ett antal tematiska datakategorier. Under vissa kategorier finns sedan ett antal teman och under vissa teman finns det underteman. På varje nivå finns det möjlighet att göra datauttag med hänseende till olika dimensioner som exempelvis kön, ålder, ursprungsland, med mera. De övergripande datakategorierna med tillhörande teman och underteman som rAps-RIS internetdatabas består av är:

- Arbetsmarknad
 - Arbets sökande och lediga platser
 - Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)
 - Andel förvärvsarbetande
 - Förvärvsarbetande
 - Pendling
 - Förvärvsarbetande och arbetsställen med information om företagens och arbetsställets dynamik (FAD)
 - Företagande
 - Förvärvsarbetande Mälardalen
- Befolkning
 - Årlig befolkningsstatistik
- Näringsverksamhet
 - Centrala företags- och arbetsställeregistret (CFAR)
- Regional ekonomi

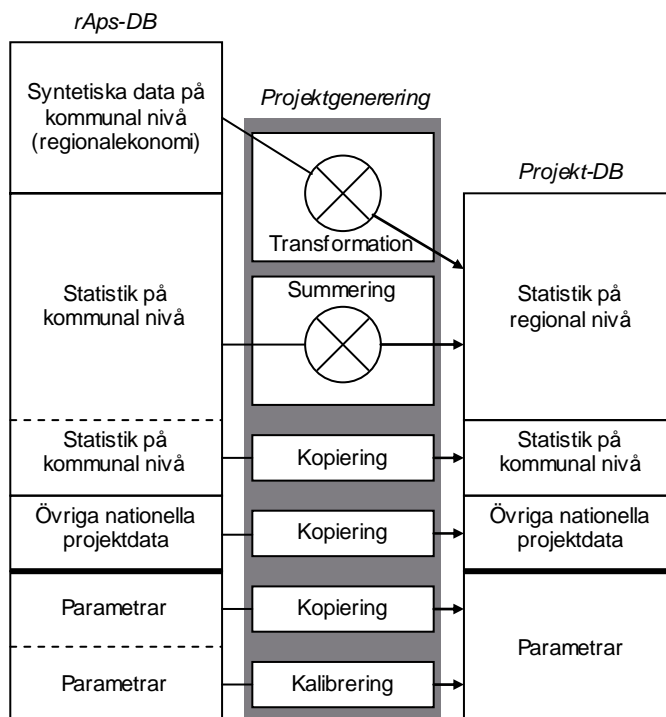
Via rAps-RIS ges även åtkomst till en ”kunddisk”, kallad Helpdesk. Denna är möjlig att nå via telefon, fax, eller e-post. Under Helpdesk ligger även mycket allmän information som är viktig att känna till inför uttag från rAps-RIS. Bland annat finns där information om variabeldefinitioner och källhänvisningar som kan vara av intresse. Dessa finns även presenterade här i och med Bilaga 3 och Bilaga 4.

³ Detta sker dock mot en avgift.

2.3 rAps modellsystem

Det är i rAps modellsystem⁴ som möjligheten till att skapa scenarier och prognoser finns. Här ligger således funktioner för körning och bearbetning av modeller. Inför en prognos- eller scenarieberäkning genomförs en projektgenerering. Denna syftar bland annat till att skapa ett utgångsläge bestående av nödvändig information för modellkörningarna som projektet kommer att genomföra. I och med projektgenereringen skapar rAps modellsystem en projektdatabas (projekt-DB). Systemet är konstruerat så att det vid prognos- och scenariekörningar arbetar mot projekt-DB. Innan själva prognos- eller scenariekörningen exekveras, inhämtas data från rAps-DB till projekt-DB så som visas i Figur 2-2.

Figur 2-2 Från rAps-DB till projekt-DB.

Källa: Anderstiegl, et al. 2003.

I Figur 2-2 förekommer även begreppet *syntetiska data*. Dessa uppkommer genom det faktum att rAps är tänkt att kunna användas till olika typer av regioner som ska kunna definieras fritt utifrån kommuner. Detta innebär att indata måste ha en geografisk uppdelning motsvarande kommun eller mindre. Då det inte finns är man tvungen att bryta ned data till skattade värden med en kommunal indelning, vilket sker genom transformationen i projektgenereringen. Med andra ord skapas kommunala data utifrån ett antal antaganden med utgångspunkt från data på en högre regional aggregeringsnivå. Av

⁴ Med begreppet rAps modellsystem avses modellsystemet som helhet, det vill säga alla delmodeller och deras samspel.

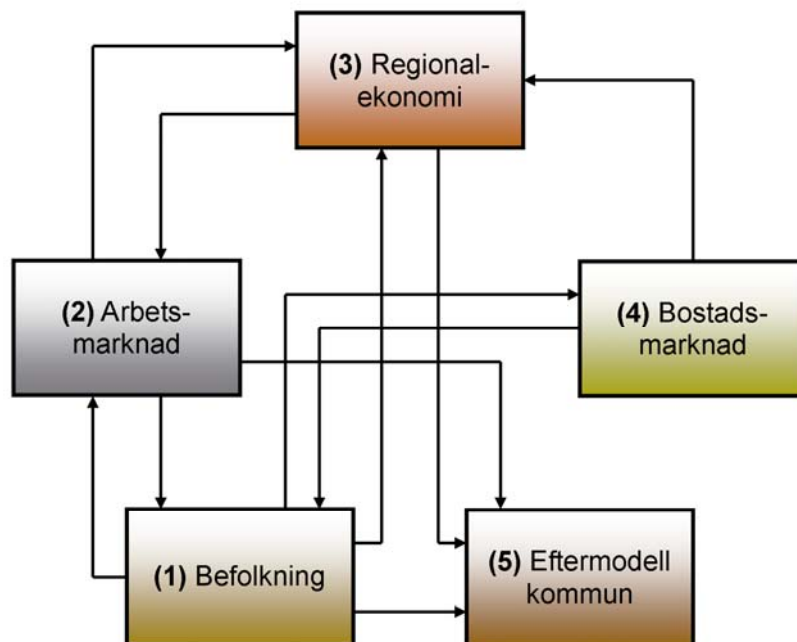
figuren framgår även att det sker en anpassning av datat i rAps-DB genom en summering upp till aktuell regionnivå från kommunnivå och till vissa delar av rAps-modellsystem kopieras data rakt av. I nedre delen av Figur 2-2 visas hur modellparametrar antingen kan kopieras till rAps-DB och anpassas efter specifika förutsättningar.

2.3.1 Modellpresentation

Modellsystemet i rAps är uppbyggt utifrån samband på kommunal nivå och består av fem delmodeller, vilka visas i form av boxar i Figur 2-3. Respektive delmodell presenteras i Bilaga 2. Dessa modeller är möjliga att förändra alternativt komplettera med fler delmodeller för ytterligare dimensioner. Dessutom finns det möjlighet att endast köra utvalda delar av modellsystemet. Systemet bygger även på en iterativ metod, vilket illustreras i figuren av att pilarna mellan delmodellerna går åt båda hållen. Vidare arbetar systemet med detaljerade data på bland annat befolkning och produktion, där befolkningen är indelad efter ålder, kön, födelseland och utbildning medan produktionen är uppdelad på 49 branscher, med arbetskraftsefterfrågan specificerad efter utbildningsbakgrund.

Systemmodellens tidshorisont kan vara på antingen *medellång* eller *lång* sikt. Någon exakt gräns för vad som anses vara det ena eller det andra finns inte och det är inte heller möjligt att sätta upp någon sådan eftersom frågans art även spelar in. Denna uppdelning ska därför främst ses som en rekommendation och vägledning för att olika modellkonfigurationer är mer eller mindre lämpade för analyser och prognoser på olika sikt. Som tumregel kan ändå sägas att medellång sikt är kortare än 15 år och att man med lång sikt avser en tidshorisont på mer än 15 år.

Figur 2-3 Beskrivning av den övergripande prognosmodellen i rAps.

Källa: Nutek och SCB.

En modellkörning som omfattar alla delmodeller kallas i rAps-sammanhang för *full modell*. En sådan modellkörning startar i delmodell (1) *Befolkning*. I denna delmodell beräknas först antalet födda, döda, åldrande och utbildade för aktuellt år. Resultatet ger en noll-framskrivning av befolkningen, det vill säga regionens befolkning, exklusive nettoflyttningen till regionen. Nettoflyttningen utgörs av skillnaden mellan regionens in- och utflyttning och bestäms bland annat av föregående års utveckling på en interkommunal arbets- och bostadsmarknad.

Befolkningen blir sedan indata till delmodell (2) *Arbetsmarknad*. Där beräknas preliminära värden för arbetskraftens storlek samt regionens in- och utpendling. Dessa värden baseras bland annat på arbetsmarknadens utveckling föregående år.

I delmodell (3) *Regional ekonomi* beräknas bruttoproduktion, inkomster och arbetskraftsefterfrågan. Dessa är till en början preliminära värden. Bruttoproduktionen drivs av en exogen efterfrågan bestående av export, investeringar, statlig och kommunal konsumtion samt eventuellt efterfrågan beroende av så kallade *nya aktiviteter*. Dessa nya aktiviteter definieras av användaren och kan exempelvis utgöras av att användaren lägger till ett större investeringsprojekt till befintlig exogen efterfrågan, eller tar bort delar av offentlig konsumtion.

En del av investeringsefterfrågan beräknas i delmodell (4) *Bostadsmarknad*. I en första beräkning används föregående års bostadsbyggande som indata för årets bostadsinvesteringar. Denna delmodell beräknar i ett senare beräkningsskede även småhuspriser, antal nya hushåll i regionen samt bostadsbyggande i den aktuella regionens kommuner.

Den kommunala konsumtionen baseras på befolkningsutvecklingen från delmodell 1. Befolkningen bestämmer även förändringen av pensioner, barnbidrag och andra transfereringar som innebär en exogen inkomst till regionen. Ytterligare en exogen inkomstpost genereras av regionens nettopendling. Regionens bruttoproduktion och inkomster beräknas med avseende på 49 branscher, vilka har ett inbördes beroende i produktionssystemet. Efterfrågan på arbetskraft bestäms i proportion till bruttoproduktionen i respektive bransch.

Med arbetskraftsefterfrågan beräknad i delmodell 3 kan de preliminära beräkningarna i delmodell 2 kompletteras med antalet arbetslösa i regionen. Antalet arbetslösa antas till en del bero på hur arbetskraftsefterfrågan förändrats från föregående år.

Hushållsbildningen bestäms bland annat av regionens nettoflyttning. Återkopplingen från delmodell 4 till delmodell 1 avser fördelningen av regionens befolkning på kommuner som antas bero på kommunernas bostadsstock och bostadsutnyttjande.

Innan den femte delmodellen presenteras måste gapet på arbetsmarknaden slutas. Detta utgörs av att det måste finnas en lösning på samspelet mellan delmodell 2 och delmodell 3. Antalet personer i arbetskraften plus nettopendlingen måste överensstämja med summan av sysselsatta och arbetslösa. Detta sker genom en justering av preliminärt beräknad arbetskraft och nettopendling. Men vid en justering av nettopendlingen ändras även den exogena inkomst som nettopendlingen genererar. Därmed ändras även lösningen för delmodell 3, vilket innebär att bruttoproduktion och arbetskraftsefterfrågan förändras. Detta innebär att modellen måste iterera mellan de båda delmodellerna ett antal gånger för att balansvillkoret skall kunna uppfyllas.

När balansvillkoret är uppfyllt, kan delmodell (5) *Eftermodell kommun* starta. Där beräknas sysselsatt nattbefolkning, sysselsatt dagbefolkning, pendling mellan kommuner i regionen, samt kommunernas inkomster och utgifter. Beräkningen av sysselsatt nattbefolkning baseras på antagandet att förvärvsgraden förändras på samma sätt som i regionen för samma befolkningskategori⁵. Den sysselsatta dagbefolkningen beräknas med en nedbrytning av regionens dagbefolkning, där förändringen av antalet sysselsatta i kommunal sektor styrs av den kommunala konsumtionens förändring i olika kommuner i regionen. Kommunernas sysselsatta natt- och dagbefolkning blir därefter indata för att beräkna pendlingsmatrisen mellan kommuner. Denna beräkning utgår från föregående års pendlingsmatris.

Slutligen sker en beräkning av kommunernas inkomster och utgifter, där landstingens inkomster och utgifter har fördelats ut på primärkommunerna. Skatteinkomsterna bestäms av den kommunala skattesats som antagits gälla samt beräknad beskattningsbar inkomst. Den beskattningsbara inkomsten antas förändras i takt med sysselsättningsförändring. Inkomstutjämnning och statsbidrag antas generera inkomster eller avgifter enligt gällande system. Bidraget eller avgiften för kommunal kostnadsutjämnning beräknas med en modell som inkluderar de viktigaste faktorerna enligt gällande utjämnningssystem. Dessa faktorer är i huvudsak relaterade till befolkningens åldersstruktur. Kommunernas utgifter har i själva verket beräknats i delmodell 3 som underlag för beräkningen av kommunal konsumtion. Kommunernas utgifter benämns i modellbeskrivningen som kommunernas nettokostnader. Den underliggande modellen baseras huvudsakligen på samband mellan kostnader och befolkningens åldersstruktur.

2.3.2 Ett modulbaserat modellsystem

Modellsystemet som presenterats ovan har byggts upp i form av ett antal moduler, där varje modul sörjer för specifika uppgifter och kan användas mer eller mindre fristående från övriga moduler. Detta ger ett modellsystem av relativt fristående moduler som är både flexibelt och ändamålsenligt. Det gör det också möjligt att successivt förbättra och utveckla enskilda moduler i systemet utan att övriga moduler påverkas. Detta innebär att utvecklingen kan ske i takt med att man återför användarnas erfarenheter, tillvaratar framsteg i fråga om modellernas teoretiska underbyggnad och utnyttjar ökad tillgång till ett förbättrat statistiskt underlag och nya förutsättningar på det datortekniska området.

Modulerna i rAps är grupperade dels efter användarnivå, från nationell nivå till kommunal och delområdesnivå, dels efter modellens tidshorisont. rAps arbetar för närvarande med kommun som minsta byggsten. På sikt kan det bli aktuellt att utveckla en modul som hanterar även delområden av kommuner.

2.3.3 De regionala modellerna

Modellsystemet i rAps är uppbyggt så att det kan arbeta med frågor rörande såväl en som flera regioner. Dessa alternativ är omnämnda som *den regionala modellen* och *den flerregionala modellen*. Detta innebär att användaren måste ha klart för sig om det är utvecklingen av en specifik region eller om det är den nationella regionala utvecklingen som är intressant. Båda dessa modellalternativ presenteras närmare nedan.

⁵ *Befolkningskategorin avser här ålder, kön, födelseland och utbildning.*

Regional modell

Den regionala modellen är en ekonomisk och demografisk modell som i första hand är avsedd att vara ett analys- och prognosverktyg för användare på regional och kommunal nivå. I den regionala modellen görs analyser för en region i taget. Den regionala modellen är i första hand avsedd för regioner som består av geografiskt sammanhängande kommuner. Exempel på sådana grupper är län eller någon funktionell regional indelning som exempelvis de 81 LA- eller de 72 FA-regionerna. En region kan i detta sammanhang vara:

- En valfri grupp av kommuner.
- En lokal arbetsmarknadsregion (LA-region).
- En funktionell analysregion (FA-region).
- Ett län.

Den regionala modellen drivs av exogen efterfrågan riktad mot regionens produktionssystem, vilket i rAps modellen antas bestå av export, bruttoinvesteringar samt statlig och kommunal konsumtion. Hur dessa efterfrågekomponenter förändras över tiden bestäms av vilka tillväxttakter som antas. Dessa kan baseras på nationella utvecklingstal, som exempelvis Konjunkturinstitutets alternativt Långtidsutredningens bedömningar. Ett alternativ till dessa är att rAps gör det möjligt för användaren att lägga in egna skattningar.

Flerregional modell

När flera regioner ska analyseras parallellt med varandra i samma undersökning ställs krav på nationell konsistens mellan alla ingående regioner. I dessa fall används rAps flerregionala modell för beräkningarna. Denna modell kan vara på antingen medellång eller lång sikt. Dessutom är modellen i första hand avsedd för nationella analyser och prognoser av den regionala utvecklingen. Dessa analyser och prognoser tar då hänsyn till givna nationella förutsättningar i fråga om investeringar, utlandsexport, statlig konsumtion, med mera. Den flerregionala modellen kan beskrivas som en sammanslagning av rAps regionala modeller där två typer av mellanregionala flöden hanteras:

- Flöden av varor och tjänster (export och import).
- Flöden av befolkning (inrikes in- och utflyttning).

I en fullständig flerregional modell beräknas export, import, in- och utflyttning för alla regionpar, dvs. export från region A till region B, utflyttning från region C till region D, osv. Den flerregionala modellen ser även till så att mellanregional export från alla regioner är lika stor som mellanregional import till alla regioner och att regionernas inflyttning är den samma som regionernas utflyttning. Dessa mellanregionala flöden hanteras genom en skapad extraregion, en så kallad *pool*. Poolen förmedlar all mellanregional handel och alla mellanregionala flyttningar.

Den flerregionala modellen på medellång sikt kan användas för att exempelvis bedöma effekterna av en omläggning av den regionala tillväxtpolitiken, givet en sammanhållen bild av den nationella ekonomiska utvecklingen. Ett annat exempel kan handla om att uppskatta de regionala verkningarna av en större förändring av den ekonomiska politiken, med förutsättningar på nationell nivå uppskattade med t ex Konjunkturinstitutets modeller.

Den flerregionala modellen på lång sikt är en modell för framskrivning av befolkning och sysselsättning. Modellen är i första hand avsedd att vara ett analys-, prognos- och

scenarieverktyg för användare på nationell nivå. Regionerna i denna modell är avgränsade till lokala arbetsmarknadsregioner och bostadsregioner. Den flerregionala modellen på lång sikt består av delmodeller för befolkning, sysselsättning och en uppsättning regionala omgivningsfaktorer. Omgivningsfaktorerna utgörs huvudsakligen av olika indikatorer på den regionala infrastrukturen. Befolkning och sysselsättning är aggregerade så till vida att det inte görs någon uppdelning efter befolkningens ålder och utbildning, etcetera.

2.3.4 Kort om input-output i rAps

Input-Output- (IO) analysen har sitt ursprung i Wassily Leontiefs arbete från 1930-talet för vilket Leontief fick nobelpriset 1973. IO-analysen bygger på studier av leveransmönstret mellan olika branscher eller sektorer i en ekonomi. Produktionen i en sektor behöver dels ursprungliga resurser, som exempelvis arbete och råvaror samt varor och tjänster tillverkade både i andra branscher såväl som i den egna. De olika IO-koefficienterna ges genom att beräkna hur mycket insatsvaror och tjänster tillverkade i var och en av de olika sektorerna, inklusive den egna sektorn, som det behövs för att tillverka en enhet av den sektorspecifika varan. IO-koefficienterna sammanfattas i en IO-tabell. Med hjälp av koefficienterna kan man sedan beräkna hur mycket produktionen och arbetskraftsefterfrågan i de olika branscherna kommer påverkas direkt och indirekt av efterfrågan för en eller flera varor förändras.⁶

Hjärtat i rAps är en nationell IO-tabell. I tabellen finns handelsandelarna mellan olika sektorer angivna. Antalet sektorer i rAps är 49 stycken. Modellen utgår från att det lokala utbudet är fullständigt elastiskt. Detta innebär att det inte finns några kapacitetsproblem. För att antagandet om fullständig elasticitet ska gälla, måste de projekt eller den verksamhet som omfattas av systemet vara små och marginella i förhållande till ekonomins produktionsinput till systemet. Om de inte är det kommer de projekt eller den verksamhet som bryter mot detta stora balansen, vilket i praktiken leder till en betydande faktor- eller imports substitution. Eftersom handelsandelarna är fasta i rAps, innebär det att systemet inte har möjlighet att hantera substitutionseffekter, eftersom det inte finns några priser med i beräkningarna. Med substitutionseffekter avses det förändrade efterfrågebeteende som uppstår då priset på en vara sjunker eller stiger i förhållande till andra varor.

Ett av de övergripande syftena med rAps är att systemet ska ha en regional dimension. Således är det nödvändigt att regionalisera den nationella IO-tabellen. Detta görs genom en disaggregering till länsnivå. Därmed skapas IO-tabeller för respektive län, korrigerade med länspecifika attribut. Det är sedan dessa länsstabeller som ligger till grund för de regionala modellkörningarna. Ett problem med systemet är att det för varje region som implementeras i den modell som körs endast kan finnas en IO-tabell. Eftersom uppbyggnaden av regioner i rAps tillåter att dessa byggs upp utifrån kommuner innebär detta att det kan finnas regioner sammansatta av kommuner som tillhör olika län och därmed även har olika IO-tabeller som kan se olika ut. Detta hanteras genom att man låter den IO-tabell som dominerar i respektive region gälla för den regionen.

Utlandsimport och -export hanteras genom fixa importandelar där den regionala importens andel av efterfrågan är samma som på nationell nivå. Även exportandelarna är fixa där exportens andel av produktion är densamma på regional nivå som på nationell nivå. Dessa andelar har beräknats i samband med skattningen av rAps IO-kärna.

⁶ *Nationalencyklopedin, 2009-06-01.*

3 Kartläggning av intressenter och användare

Ett antal organisationer använder eller berörs av rAps på olika sätt och kan utifrån dessa delas in i kategorierna *organisatörer* och *användare*. Den först nämnda kategorin omfattas av de organisationer som på ett eller annat sätt aktivt påverkar driften och utvecklingen av rAps. Med *aktivt* menas här att organisationen har en formaliserad uppgift i arbetet med driften och utvecklingen av rAps. Tidigare utgjordes organisatörsgruppen av NUTEK, SCB och WSP. Idag omfattas gruppen av Tillväxtanalys, Tillväxtverket och SCB. Att WSP är med beror på att de, tidigare Inregia, var en del av rAps konsortiet. Kategorin användare inbegriper alla organisationer som i någon mening använder rAps till sitt arbete. Det kan således röra sig om allt ifrån enkla datauttag till avancerade framskrivningar av en eller flera regioners utveckling. I och med denna definition av uppdelningen rörande rAps intressenter är det möjligt att en organisation kan klassas in i båda kategorierna. Ett exempel på detta skulle kunna vara fallet med Tillväxtanalys, som är en utav organisatörsorganisationerna samtidigt som myndigheten använder rAps i arbetet med sina uppdrag.

3.1 rAps organisation

Tillväxtanalys ansvarar för utvecklingsdelen och ser till att arbetet med att utveckla rAps fortgår i önskad riktning och att det finns konkreta målformuleringar för rAps. I och med det ska Tillväxtanalys regelbundet och med på förhand fastslagna intervall, skriftligen delge de andra aktörerna i arbetsgruppen tydliga mål. Dessa ska vara både långsiktig övergripande samt konkreta på kort sikt. Detta underlättar framtida utvärderingar av verksamheten samt gör det lättare att följa utvecklingen. Således ställs även krav på regelbunden avrapportering gällande det löpande arbetet med att utveckla systemet. För att inte detta ska ta alltför stor del av det faktiska arbetet ska de rutiner som byggs upp för denna del av arbetet, formuleras på sådant sätt att arbetsbördan och tidsåtgången blir minimal. Tillväxtanalys ansvarar även för licenshanteringen samt den administration som följer därav.

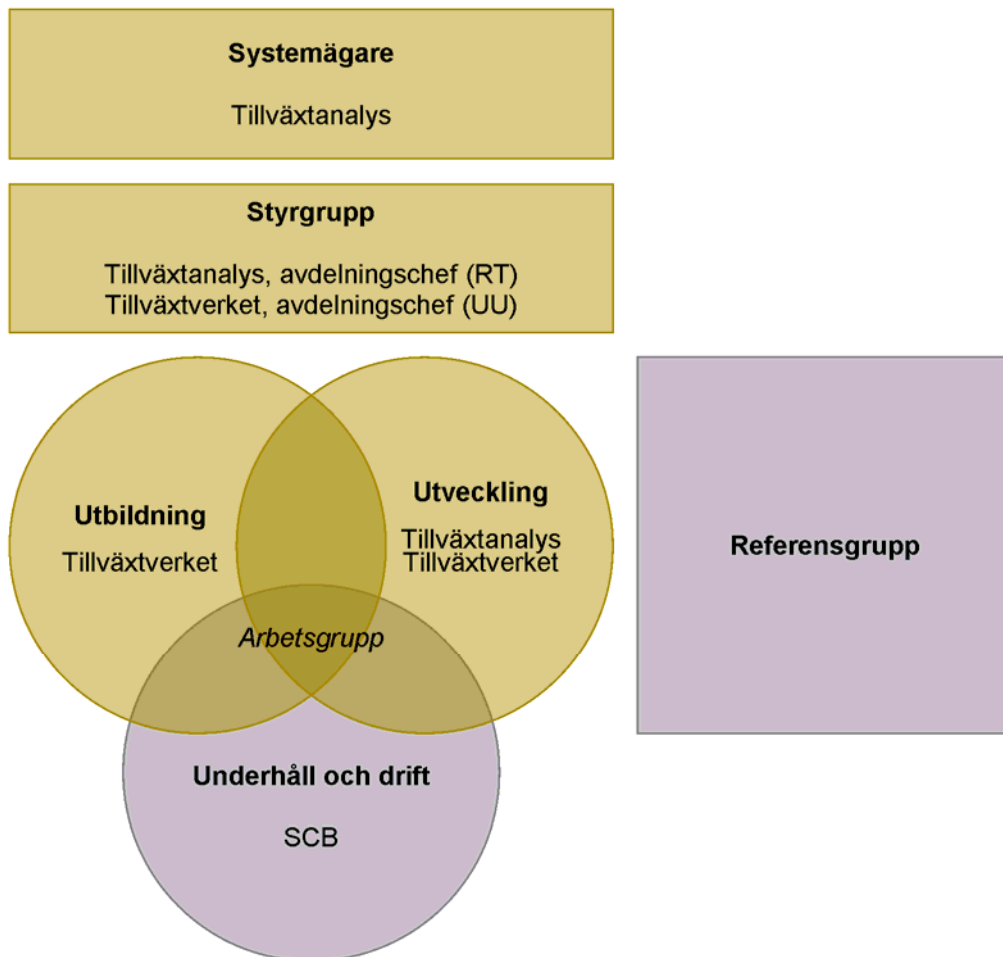
Tillväxtverket arbetar även i nära samarbete med Tillväxtanalys med utvecklingen av rAps. Liksom Tillväxtanalys ska Tillväxtverkets arbete kännetecknas av transparens, med regelbundna redogörelser för vad som planeras och vad som gjorts. Tillväxtverket ansvarar även för de rApsutbildningar som ges.

Organiseringen av rAps är tänkt att från och med 2011 och framåt se ut så som framgår av Figur 3-1. Figuren visar att det är Tillväxtanalys som är systemägare, men att arbetet sker i nära samarbete med Tillväxtverket och SCB. Färgkodningen i figuren symboliserar myndigheternas förhållanden till rAps. Med detta menas att de organisationer som omfattas av de guldfärgade symbolerna formellt är knutna till rAps genom regleringsbrev eller instruktion gällande arbetet med rAps. De grå symbolerna i Figur 3-1 symboliserar aktörer som på olika vis måste ta hänsyn till styrgruppens direktiv, men som saknar en direkt och formell koppling till styrgruppen. Med detta menas att styrgruppen inte detaljstyr dessa aktörer, utan snarare fungerar som en beställare. Skillnaden mellan rutor och cirklar är tänkt att symbolisera skillnaden mellan en genomförande funktion och en styrande och rådgivande funktioner i arbetet med rAps.

Som visas i Figur 3-1 finns det tre grupper som är involverade i rAps. Dessa är styrgruppen, och referensgruppen, vilka är organisatoriska enheter. Den tredje gruppen,

arbetsgruppen, är en praktisk nödvändighet för att se till så att styrgruppens direktiv och referensgruppens synpunkter tolkas och implementeras likartat i de tre verksamhetsdelarna utveckling, administration samt underhåll och drift.

Figur 3-1 rAps organisation.

- **Stygruppen** i rAps organisation består av representanter från Tillväxtanalys och Tillväxtverket. Stygruppens ordförande är chefen för avdelningen *Tillgänglighet och regional tillväxt* vid Tillväxtanalys, vilken har sällskap av chefen för avdelningen *Utveckling och uppföljning* vid Tillväxtverket. Stygruppens uppgift är att ge arbetsgruppen nödvändiga direktiv gällande hur utvecklingsarbetet med rAps som helhet ska fortskrida.
- **Arbetsgruppen** är ingen organisatorisk enhet, utan består av de tre delarna *utveckling, utbildning* samt *underhåll och drift*, se Figur 3-1, bestående av i första hand representanter från Tillväxtanalys, Tillväxtverket och SCB. Denna grupp kan därutöver komma att anpassas efter rådande behov och är således mer dynamisk än de andra grupperna.

- Syftet med **referensgruppen** är att den i första hand ska fungera som ett utvecklingsstöd bestående av olika slags användare. Detta ger arbetsgruppen ett forum att pröva utvecklingsidéer samt att kontinuerligt följa de behov som rAps ska tillgodose. I skrivande stund har ingen referensgrupp fastslagits, men i det förslag och önskemål på referensgrupp som finns omfattar referensgruppen dels aktörer som varit med från början, erfarna stora regioner alternativt länsstyrelser samt mindre regioner alternativt länsstyrelser och universitet. Vidare är tanken att de lokala aktörer som erbjuds en plats i referensgruppen även ska omfatta aktörer med såväl lång som kort erfarenhet av rAps.

3.2 Användarna

Inför diskussionen kring användarna måste skillnaden mellan två begrepp definieras. Begreppen är *licenstagare* och *användare*. Skillnaden mellan dessa begrepp utgörs av att begreppet licenstagare syftar på organisationer medan begreppet användare syftar på den faktiska personen. Detta innebär att en licenstagare kan omfatta flera användare. Ytterligare ett begrepp som är viktigt att särskilja från de två nyss nämnda är i detta sammanhang *nyttjandegrad*. I denna diskussion avser nyttjandegrad den faktiska omfattningen av en licenstagare eller användares användning av rAps. Detta innebär att en licenstagare kan ha flera användare med en begränsad nyttjandegrad av systemet, samtidigt som en grupp licenstagare med få användare kan ha en omfattande nyttjandegrad av rAps.

År 2007 genomförde NUTEK en användarundersökning. Denna finns redovisad i sin helhet i dokumentet *Aktualisering, förbättring och fortsatt utveckling av rAps-systemet*.⁷ Utav rapporten framgår det att över 80 procent angav att de hade ett ganska stort behov eller mycket stort behov av regionala analyser. Det visade sig även att en majoritet använde sig av kvantitativa metoder i någon form och drygt en tredjedel av respondenterna angav att de nyttjade kvantitativa och kvalitativa metoder i samma utsträckning. Dessutom visar undersökningen att rAps-RIS används i större omfattning än rAps modellsystem.

Eftersom rAps är ett renodlat kvantitativt system och undersökningens population utgjordes av nuvarande och tidigare användare, kan det tänkas att undersökningen fångat upp den grupp analytiker som i huvudsak arbetar kvantitativt. Skulle undersökningens population ha varit en tänkbar målgrupp för rAps är det därför möjligt att resultaten kunnat se annorlunda ut.

Tabell 3-1 visar en förteckning över licenstagare utifrån vilken det framgår att länsstyrelserna utgör den största gruppen licenstagare. Denna tabell säger dock inget om det faktiska användarantalet. Således är det möjligt att om antalet användare alternativt nyttjandegraden hade studerats kunde en annan grupp ha varit större.

Till de organisationer som sagt upp sina licenser ingår länsstyrelserna i Blekinge, Stockholm, Uppsala och Jönköping samt länsarbetsnämnden i Stockholms län och Västra Götalands län. Även SIKA, Arbetslivsinstitutet, Boverket, ITPS och VTI har sagt upp sina licenser. Av dessa är idag länsarbetsnämnderna, SIKA, Arbetslivsinstitutet och ITPS avvecklade. Bland de regionförbund som haft rAps-licenser, men som valt att säga upp dessa hör Sjuhärads Kommunalförbund och Regionförbundet i Uppsala län. Ytterligare organisationer som haft licenser, men som valt att säga upp dessa är Samhällsaktörerna i Stockholm, Malmö Stad Näringslivskontoret, Ostlandsforskning och Varbergs Sparbank AB. Värt att notera här är att vissa utav de organisationer som sagt upp sina rAps-licenser

⁷ NUTEK, 2008.

har avvecklats eller slagits samman med organisationer som också har rAps-licenser, vilket innebär att organisationen har fått tillgång till en rAps-licens genom sammanslagningen och därför inte behöver en egen licens.

Tabell 3-1 Organisationer med aktiva licenser år 2010.

Nationell förvaltning	Regional förvaltning	Forskning och utbildning	Konsultverksamhet
Jordbruksverket	Arbetsförmedlingen i Malmö, Stockholm och Söderhamn	Akademi Norr	Sweco Eurofutures AB
Nordregio		CERUM, Umeå universitet	WSP Analys och strategi
Näringsdepartementet	Business region Göteborg AB	Internationella handels- högskolan i Jönköping	
Riksdagens utredningstjänst	Gävle kommun, KLK, övergripande planering	KTH	
Sveriges kommuner och landsting	Göteborgsregionens kommunalförbund	Luleå tekniska universitet	
VINNOVA	Länsstyrelsen i Jämtlands län, Kronobergs län, Norrbottens län, Stockholms län, Södermanlands län, Västerbottens län, Västernorrlands län, Västmanlands län, Värmlands län och Örebro län	Umeå universitet, Kulturgeografiska institutionen	
	Mälardalsrådet		
	Region Blekinge, Dalarna, Halland, Skåne och Västerbotten		
	Regionförbunden i Jönköpings län och Kalmar län		
	Regionförbundet Östsam		
	Regionplane- & trafikkontoret		
	Stockholms Stads utrednings och statistikkontor		
	Västra Götalandsregionen		
	Örebro kommun		

Källa: SCB.

3.2.1 Användarnas behov

Det övergripande syftet med rAps är att vara behjälpligt vid regionala analyser och prognoser, och detta svarar fortfarande väl mot användarnas behov. Detta eftersom en majoritet anser sig ha ett stort behov av regionala analyser. Här är det dock avgörande vad som menas med regionala analyser från användarnas sida. rAps är en kvantitativ och regionalt aggregerad informationskälla som således är begränsad till de frågor som systemet kan svara på utifrån de begränsningar⁸ som detta innebär. Därmed gäller att de regionala analyser rAps möjliggör ger regionalt jämförbara tolkningar av det regionalt representativa. Är det detta användarna avser då de i NUTEKs undersökning talar om regionala analyser? Denna fråga besvaras inte av omnämnda undersökning. Om fokus läggs på länsstyrelser och regionförbund så skulle svaret på definitionsfrågan kunna sökas i Förordning 2007:713, vilken reglerar regionalt tillväxtarbete. Enligt 6 § 1 p. och 2 p. i denna förordning framgår det att den som ansvarar för det regionala utvecklingsarbetet, så som regionförbund eller länsstyrelser, är skyldig att:

... löpande följa utvecklingen i länet och de funktionella analysregionerna i länet i förhållande till regionala och nationella mål...

... följa upp, låta utvärdera och till regeringen årligen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet.

Dessa punkter ställer uppenbarligen krav på uppföljning av utvecklingen i regionen, vilket skapar ett behov av analysverktyg och informationskällor. Punkterna ställer även krav på att uppföljningen ska följa regionala och nationella mål. Detta innebär att det finns ett behov av möjligheten att koppla den regionala analysen till de regionala och nationella målen. Detta ger i sin tur att regionernas behov av regionala analyser antagligen ligger i linje med de regionala och nationella mål som finns formulerade för utvecklingsarbetet. Ska rAps vara ett funktionellt verktyg i arbetet med dessa regionala analyser måste systemet därmed regelbundet harmoniseras med dessa mål.

Till ovanstående kommer även det faktum att det i Förordning 2007:713 inte finns specificerat vilket eller vilka metodval som ska föredras vid uppföljning och analys. Detta innebär dock att man riskerar att tappa den regionala harmoniseringen i de regionala analyserna mellan olika regionala uppföljningsorgan. Om regionerna dock sätter värde på att enkelt kunna jämföra sig med andra regioner utifrån deras uppföljningar och analyser utgör rAps ett bra utgångsläge bland annat eftersom det är nationellt heltäckande.

I diskussionen ovan har endast organisationer som arbetar och svarar för regional utveckling, uppföljning och analys berörts. Detta beror på att då svaret på frågan hur respondenterna på NUTEKs användarundersökning ser på regional analys ska sökas, är det endast dessa som är skyldiga att ta hänsyn till Förordning 2007:713. Övriga användare är svårare att ringa in utan att en ny undersökning genomförs. Detta ryms inte inom ramen för detta arbete.

⁸ Se Halvorsen (1992) för en mer detaljerad beskrivning av begränsningar rörande kvantitativa informationskällor.

4 Ambition och tänkbara utvecklingsspår

Tillväxtanalys övergripande ambition med rAps är att det ska vara ett naturligt val för regionala och nationella aktörer som gör analyser, scenarier och prognoser med en regional dimension. Ett delmål i denna ambition är därmed att rAps ska vara så användarvänligt som möjligt. Ett mått på måluppfyllelse för detta delmål är att antalet användare och licenstagare av rAps ökar, på både regional och nationell nivå. För att lyckas med detta måste rAps ge ett mervärde för användaren. Vidare gör formuleringen av den övergripande ambitionsbeskrivningen gällande att rAps målgrupp kan delas in efter huruvida de arbetar med nationella eller regionala förtecken. Denna uppdelning återspeglas även i rAps modellsystem där det finns en flerregional modell, som hanterar alla regioner i riket samt en enregional modell, där användaren anger vilken region som ska hanteras, se 2.3.3 De regionala modellerna.

I rapporten *Aktualisering, förbättring och fortsatt utveckling av rAps-systemet*⁹ förs en diskussion kring möjliga utvecklingsvägar för rAps. Bland annat framgår det att definitioner, källhänvisningar och fotnotter i rAps-RIS behöver ses över, vilket motiveras utifrån den användarundersökning som SCB genomförde under 2007 på uppdrag av NUTEK. Rapporten lyfter även motiv för ytterligare utbildningsinsatser gällande rAps modellsystem. Grundutbildningen har fram till rAps version 3.0 inriktat sig på att ge användarna en fullständig bild av hur systemet fungerar och hanteras. Författarna till rapporten *Aktualisering, förbättring och fortsatt utveckling av rAps-systemet* rekommenderar att istället skapa ett utbildningsupplägg med fler nivåer som följer en användarprogression. Denna utbildningsutveckling skulle även kunna kompletteras med användningsspecifika manualer eller instruktioner av typen ”Befolkningsanalyser med rAps”, ”Arbetsmarknadsanalyser med rAps” etcetera. Dessa skulle då innehålla instruktioner som steg för steg leder användaren genom arbetet samt peka på viktiga aspekter att beakta vid modellkalibreringen.¹⁰

Hittills har konsolideringen av systemet haft en hög prioritet. Detta har gett att systemet nu skulle kunna vara moget för en översyn av modellsamband och funktionalitet i modellsystemet.¹¹ Givet att befolkningsmodellen är den delmodell som används mest frekvent skulle det vara naturligt att börja med en översyn av denna delmodell. Denna översyn syftar naturligtvis även till att se över delmodellens utvecklingspotential. Förslagsvis utgår ett sådant utvecklingsarbete från en validering av befolkningsmodellen. Även den fullständiga regionala modellen skulle kunna genomgå en modellvalidering. Det valideringsarbete som diskuteras här skulle sannolikt ge skäl för vissa revideringar av befintliga modellsamband. Det finns dock även teoretiska skäl att göra en översyn av specifika delmodeller.

Den flerregionala modellen är i ett utvecklingssammanhang av speciellt intresse. För närvarande är den primära funktionen för denna modell att åstadkomma en balansering av mellanregionala flöden, handel och flyttningar, men även en framskrivning av befolkningen som överensstämmer med SCB:s nationella befolkningsprognos. Idag finns det dock inte någon koppling mellan transportsystemet och handel i modellen. Det är därför angeläget att den flerregionala modellen utvecklas så att den förmår ge en rimlig

⁹ NUTEK, et al, 2008.

¹⁰ NUTEK, et al, 2008.

¹¹ NUTEK, et al, 2008.

avbildning av de rumsliga effekterna på handel och produktion av åtgärder i transportsystemet.¹² Ytterligare ett utvecklingsbehov som lyfts från regionalt håll gällande den flerregionala modellen är att förändra systemet så att det skulle vara möjligt att hantera ett valbart antal samt specifika regioner. Detta skulle öka nyttan av den flerregionala modellen ur ett regionalt användarperspektiv. Utöver detta finns det önskemål om att den flerregionala modellen skulle kompletteras med specifika icke svenska gränsregioner som bedöms påverka svenska regioners utveckling och utvecklingsförmåga på olika sätt.

4.1 Utvecklingsstrategi

Som framgått av Tabell 3-1 har i princip alla länsstyrelser i Sverige tillgång till rAps, antingen genom egna licenser eller genom de regionförbund där de ingår. Därmed har rAps en god nationell spridning och kontaktytor över i princip hela landet. Detta innebär även att det finns regionspecifika frågor och behov som skiljer sig från varandra, men som ställs till samma analysystem. Skulle varje fråga som dyker upp behandlas och utvecklas finns det risk för att systemet på sikt skulle spreta åt ett antal vitt skilda håll utan möjlighet till samordning. Därmed inte sagt att regionernas specifika behov inte kan tillgodoses. Det är snarare tvärt om. Tillväxtanalys ambition måste, utifrån målformuleringen, vara att i möjligaste mån *tillgodose alla de regionspecifika behov som finns*. Detta ställer krav på en tydlig utvecklingsplan eller utvecklingsstrategi som är tillgänglig för alla inblandade, dock med ett bibehållet nationellt perspektiv.

Utifrån ovanstående lämnas här ett förslag på att en dynamisk utvecklingsstrategi upprättas. Till en början kommer ett sådant dokument öka arbetsbelastningen för de inblandade och då framförallt på Tillväxtanalys. Detta eftersom själva grunddokumentet måste utformas och rutiner för hur dokumentet ska hanteras måste byggas upp. Ett sådant förfaringsätt underlättar på sikt själva utvecklingsarbetet då det tydliggör för alla inblandade vad som görs och ska göras. Dessutom skulle det utifrån ett sådant dokument bli lättare att överblicka utvecklingsprocessen och ge en större transparens gällande andra utvecklingsaktörers arbeten.

Att strategin benämns som en dynamisk utvecklingsstrategi har sin förklaring i att det inte är möjligt att säga vilka behov som kommer finnas i framtiden. Därmed är det nödvändigt att rAps utvecklingsarbete ses som en process som kan ändra inriktning om det skulle bedömas som nödvändigt. Här är det dock viktigt att vara medveten om att utvecklingsstrategin inte avser detaljstyra utvecklingen utan syftet är snarare att ge stöd för systematiseringen av utvecklingsarbetet samt ge direktiv för övergripande delmål och mål. I och med det underlättar ett sådant dokument även uppföljningen av rAps utveckling.

4.2 Det konkreta utvecklingsarbetet

För att underlätta helhetssynen av de utvecklingsbehov som finns i rAps, ska utvecklingsprojekt sorteras in under ett antal teman fördelat på kategorierna *nationellt* och *regionalt användningsområde*. Det är här nödvändigt att vara medveten om att dessa teman och kategorier måste utvecklas kontinuerligt och parallellt med varandra. Att dela in rAps utvecklingsarbete på detta sätt samt förutsätta en förståelse för att alla teman och kategorier utvecklas kontinuerligt underlättar diskussionen kring rAps utvecklingsarbete och gör det lättare att avgränsa sig och fokusera på specifika problem. De teman som rAps utvecklingsarbete delats in i är:

¹² NUTEK, et al, 2008.

- Utbildning
- Analys
- Prognos och scenario
- Administration

Inom respektive tema kan utvecklingsbehoven se mycket olika ut, men beröra samma del av systemet. De tre först nämnda temana är de prioriterade områdena, medan det fjärde temat antagligen endast existerar under ett eller ett par år i anslutning till omorganiseringen av NUTEK, ITPS och Glesbygdsverket som ledde till skapandet av Tillväxtverket och Tillväxtanalys. Temat *Utbildning* delas i sin tur in i undergrupperna *Teknik* och *Metod*. Under temat som helhet ligger projekt som syftar till att utveckla rAps utbildningar. Undergrupperna sorterar upp insatserna efter huruvida de är riktade mot att besvara frågor som "hur gör jag?", vilka sorteras in under teknik eller frågor som "vad gör jag?" som faller in under gruppen metod. Temat *rAps-RIS* omfattar utvecklingsinsatser riktade mot internetdatabasen medan temat *rAps modellsystem* samlar in de projekt som är riktade mot modellsystemet. Även temat rAps modellsystem är uppdelat i två underkategorier som skiljer mellan *teknik* och *metod*. Här innebär kategorin teknik de tekniska uppdateringarna eller förändringarna så som exempelvis plattformbyten eller uppdateringar som inte påverkar själva beräkningsprocessen. Metodkategorin omfattar då de utvecklingsprojekt som påverkar eller förändrar själva beräkningsprocessen. Det kan exempelvis vara fråga om en ny delmodell eller förändrade beräkningsrutiner i systemet, vilka ger andra resultat än om samma indata använts i den ursprungliga beräkningsmodellen. I det sista temat återfinns de insatser som syftar till att utveckla rAps organisation och driftstruktur. Figur 4-1 visar hur Kategorierna och utvecklingstemana kan samordnas systematiskt.

Figur 4-1 Systematisering av rAps utvecklingsarbete.

		Nationellt fokus	Regionalt fokus
Utbildning	Teknik		
	Metod		
rAps-RIS			
rAps modellsystem	Teknik		
	Metod		
Administration			

Ovanstående diskussion kring utvecklingsarbetets systematisering och indelning ger att rAps utvecklingsarbete kan passas in i en matris bestående av två kolumner och fem rader, se Figur 4-1. Syftet med denna uppställning är att det ska vara lättare att följa

utvecklingens inriktning. Dessutom ger det en tydligare bild av vilka behov som ett givet utvecklingsprojekt avser tillgodose alternativt kan ställas inför. Vad gäller förhållningssättet till uppdelningen är det snarast tänkt att fungera som stöd i planeringen av utvecklingsprojekten och det kan således vara möjligt att ett utvecklingsprojekt kan ligga i båda kategorierna eller falla in under flera teman.

4.3 Avslutande diskussion

Organisationen kring rAps består av ett antal representanter från olika delar av den svenska statsförvaltningen med snarlika, men ändå olika förtecken. Således drivs rAps utveckling vidare utifrån ett flertal olika intressen angående vad systemet ska klara av och vilka frågor som ska besvaras. Detta ses som något positivt, då det bidrar till att ge rAps den bredd som är nödvändig för att kunna svara upp mot både regionala och nationella användares behov. När uppdateringsbehov och systemutvecklingsprojekt formuleras sker det således utifrån vetskapen om att rAps kan ställas inför både nationella och regionala frågeställningar av olika karaktär.

Sammanfattas de mål för rAps som formulerats står det klart att kärnan i systemutvecklingen är att göra systemet mer lättbegripligt och lättillgängligt. På så sätt skulle systemet kunna nå ut till en större grupp användare. Självklart finns det flera olika sätt att definiera och nå dessa mål på. Det är även ett flertal delar i själva systemet, men även runt omkring systemet som ska med i utvecklingsprocessen för att målen ska nås. Genom nära samarbeten mellan Tillväxtanalys, Tillväxtverket och SCB samt ett kontinuerligt inflöde av information från användare, bland annat genom en referensgrupp, ska måldefinitioner och tillvägagångssätt utformas så att de så bra som möjligt stämmer överens med de behov som finns gällande rAps.

Referenslista

Anderstig, C., Stokka, A. (2003). *Den regionala modellen – projektgenerering: reviderad transformation och kalibrering av data*. rAps.

Förordning (2007:713) om regionalt tillväxtarbete.

Gorpe, P., Sigfridson, R., Nilsson, J. E. (2000). *Regionalpolitiken i praktiken – ett länsperspektiv*. Stockholm: Fritzes.

Halvorsen, K., 1992. *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin. 2009-06-01. <http://www.ne.se>.

NUTEK, 2008. *Aktualisering, förbättring och fortsatt utveckling av rAps-systemet*.

NUTEK, SCB, WSP, SINTEF. 2007. *Slutrapport Utvecklingsprojekt 2007 – Redovisning delprojekt 1 & 2*.

NUTEK, SCB, WSP, SINTEF. 2008. *Aktualisering, förbättring och fortsatt utveckling av rAps-systemet – Redovisning delprojekt 1 & 2*.

SCB, rAps-RIS. 2009-05-19. <https://www.h.scb.se/raps/Tabeller/Kallor.asp?xu=anvnam&yp=loveno&>.

SCB. 2009-05-04. <https://www.h.scb.se/raps/>.

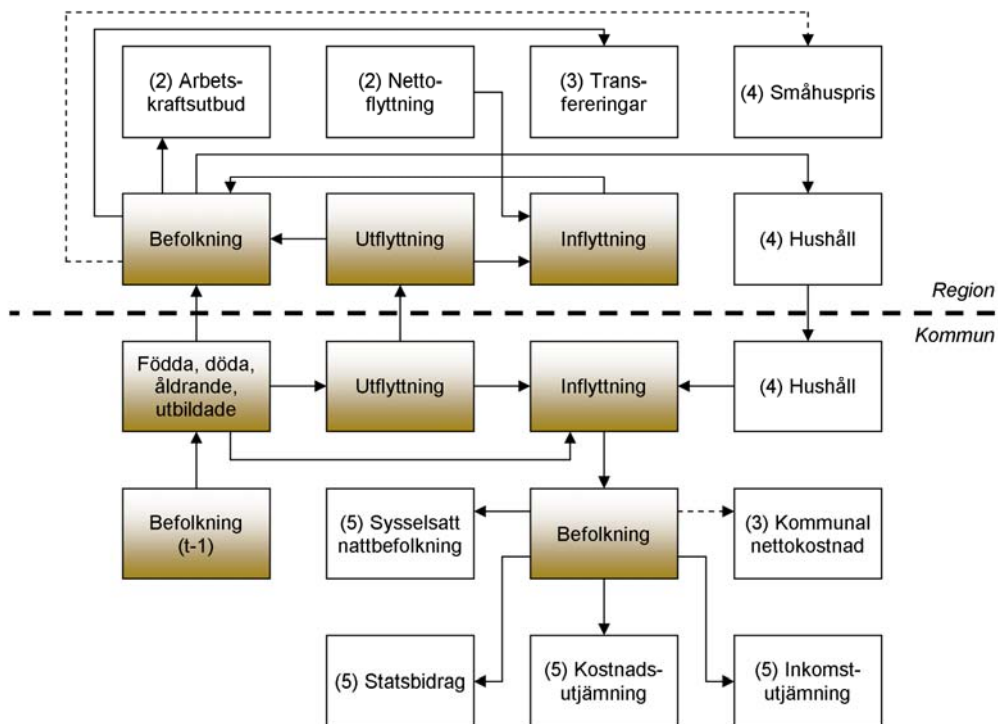
SCB. *rAps – en beskrivning*.

Bilaga 1

Redogörelse för respektive delmodell i rAps modellsystemet

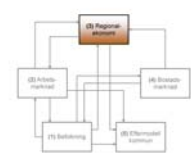
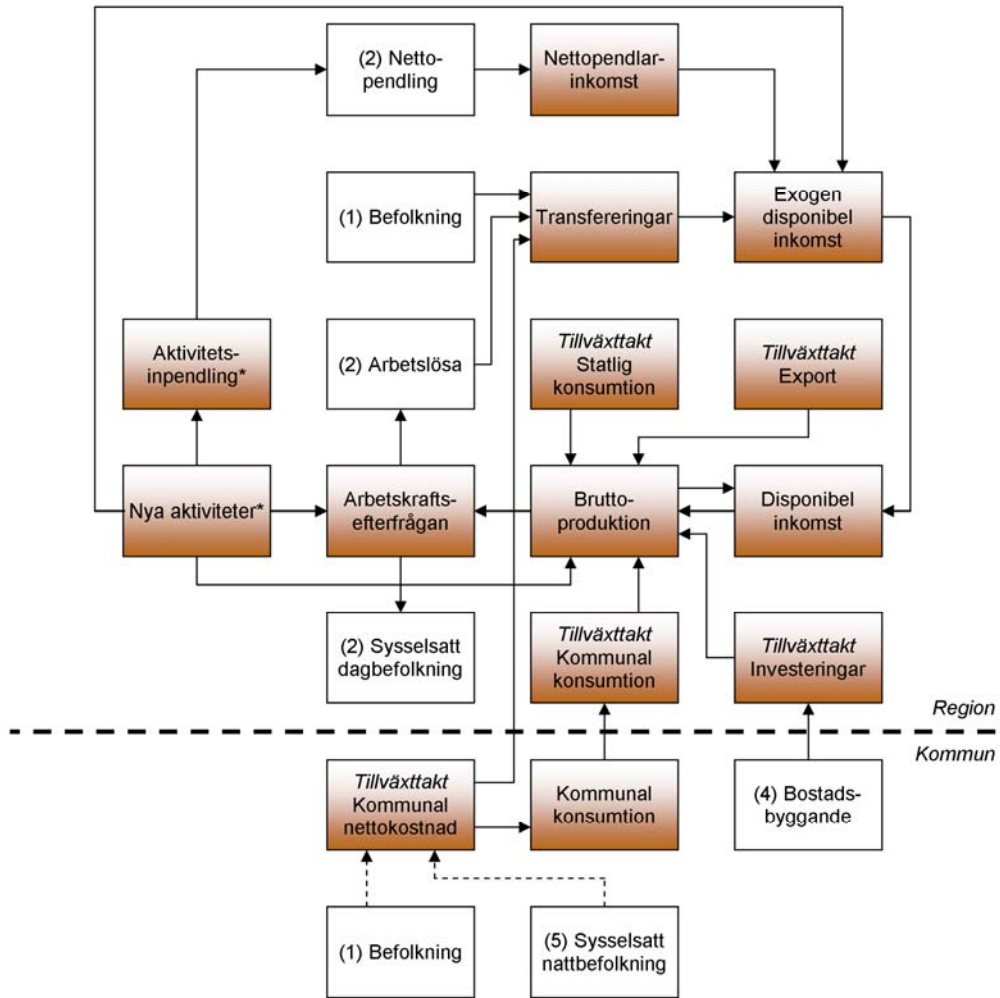
Figur 1 till Figur 5 redovisar de fem delmodellerna i rAps modellsystem. Allmänt i följande redogörelser är att varje delmodell är uppdelad mellan en del av modellen som verkar på regional nivå och en del som hanterar data och uppgifter på en kommunal nivå. De tonade boxarna i respektive delmodell är de som specifikt hör till just den modellen. Övriga boxar ingår i andra delmodeller. Streckade kopplingar mellan boxarna symboliserar att dessa värden är givna. Med det menas att de värden som hämtas är de som är kända sedan föregående period¹³.

Figur 1 Delmodell (1) Befolkning.

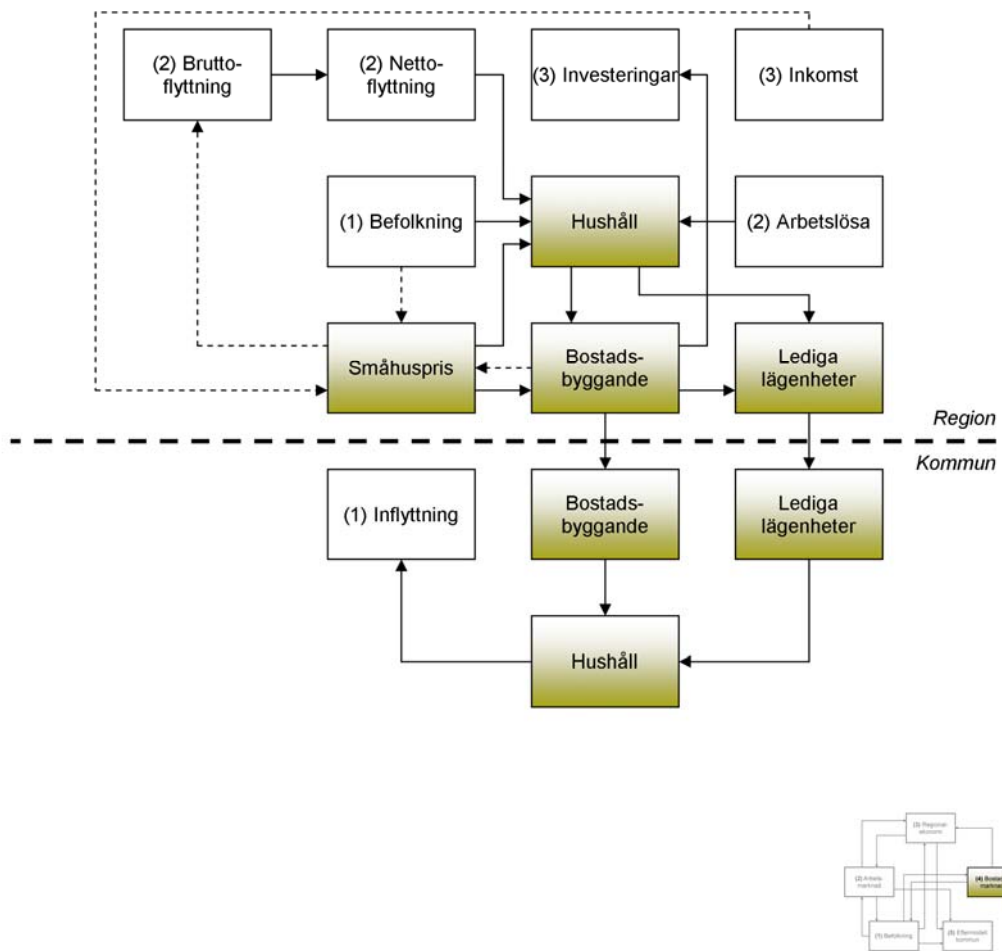
¹³ Om t = år avses $t - 1$ med "föregående period".

Figur 3 Delmodell (3) Regional ekonomi.

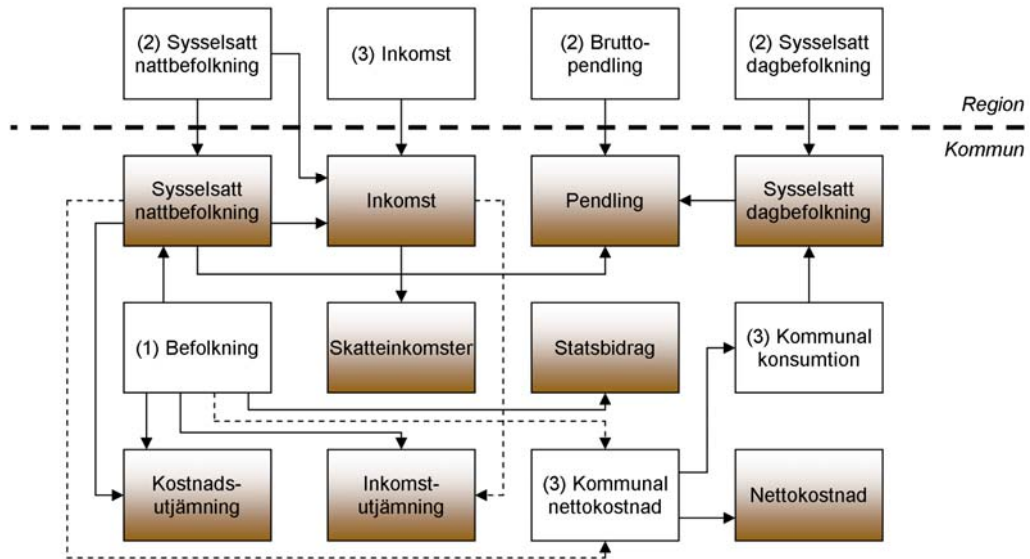

* Användardefinierad.

Figur 4 Delmodell (4) Bostadsmarknad.

Figur 5 Delmodell (5) Eftermodell kommun.

Bilaga 2

Definitioner och källhänvisningar

Befolkning

Källa: SCB, registret över totalbefolkningen (RTB), årlig

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Den regionala indelningen för befolkningsstatistiken avser den 1 januari året efter senaste redovisningsår.

Folkmängd 31 dec

Avser den folkbokförda befolkningen i kommunen 31 dec. det senaste året.

Förändring i folkmängden

Visar i absoluta tal den genomsnittliga årliga förändringen av befolkningen i kommunen för den redovisade perioderna. Dessutom visas motsvarande procentuell förändring för kommun, län och riket.

Befolkningsstruktur

Visar i absoluta tal totala folkmängdens åldersstruktur i givna åldersklasser samt motsvarande uppdelning på utländska medborgare.

Visar andelen av befolkningen i respektive åldersklass i kommun, län och riket samt motsvarande för andelen kvinnor.

Kvinnor per 100 män i åldern 20-44 år

Visar antal kvinnor per 1000 män i ålder 20-44 år i kommun, län och riket.

Befolkningsförändring

Visar i absoluta tal de förändringar fördelat på flyttningar (totalt, inrikes och utrikes), födda, döda, netto samt övrigt. Övrigt avser årliga justeringar som gjorts i befolkningsregistren och som ej kan hänföras till någon av nämnda händelser.

Inflyttning i medeltal från andra kommuner.

Utflyttning i medeltal till andra kommuner.

Inflyttning i medeltal från andra regioner till vald region

Anger i medeltal vilken region inflyttare till vald region kommer ifrån (de 15 från-region med högst medeltal för den senaste perioden)

Utflyttare i medeltal till andra regioner från vald region

Anger i medeltal vilken region utflyttaren flyttar till från vald region (de 15 till-region med högst medeltal för den senaste angivna perioden)

Familjer och boende

Källa: SCB, registret över totalbefolkningen (RTB)

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Familjetyper

Med familj menas

- personer som är gifta med varandra och är folkbokförda på samma fastighet ingår i samma familj
- barn 0-17 år som bor hos förälder (biologisk förälder, adoptivförälder), vårdnadshavare eller annan person t.ex. fosterföräldrar ingår i samma familj som den vuxne
- sambor som är folkbokförda på samma fastighet och har gemensamt barn bildar en familj
- sambor utan gemensamma barn räknas som två familjer

OBS att det inte finns någon uppgift som samboförhållanden där gemensamma barn saknas

OBS att hushåll inte är detsamma som familj. Det kan finnas två "familjer" i ett hushåll

Fastighetstyper

Källa: Fastighetstaxeringsregistret

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Fastighetstyp: fastigheter indelade efter beskattningskategori. Fastighet kan vara hel fastighet eller del av fastighet där delfastigheterna har olika ägare och/eller olika klassning av fastighetstyp.

Boende

Visar antal boende i villa respektive lägenhet i absoluta tal samt andel av befolkningen i kommun, län, referensområde och riket.

Lägenheter

Källa: SCB

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Visar i absoluta tal antal färdigställda lägenheter i nybyggda hus under ett år.

Social omsorg

Barnomsorg

Källa: Statens skolverk, Barnomsorgsundersökningen

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Visar antalet barn inskrivna i barnomsorg i åldern 1-12 år efter verksamhetsform i absoluta tal samt andel av befolkningen i kommun, län, referensområde och riket.

Äldreomsorg

Källa: Socialstyrelsen, Vård och omsorg om äldre

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Visar antalet personer 65 år och äldre efter boendeform i kommun, län och riket.

Socialbidrag

Källa: Socialstyrelsen, Socialbidrag

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Visar antal bidragstagare samt andelen bidragstagare av medelfolkmängden.

< fått medlemmar dess av några eller någon endast hushållet hela om oavsett socialbidrag erhållit som hushåll det i personer samtliga avses bidragstagare >

Förtidspensionärer

Källa: SCB

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Visar antalet förtidspensionärer.

Tätorter

Källa: SCB

Aktualitet: 1995 och 2000

Visar folkmängden i absoluta tal i de största tätorterna i kommunen vid de senaste avgränsningarna samt förändringen. En tätort har minst 200 invånare och det är normalt högst 200 meter mellan husen. Med huvudort avses ort där kommunkontoret är placerat. Ort som inte fanns 1995 men 2000 redovisas med 0 (noll) för 1995. Ort som ej fanns 2000 men 1995 redovisas med 0 (noll) för 2000.

Visar tätortens avstånd i km till kommuncentrum.

Arbetsmarknad

Källa: Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS).

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Arbetande i kommun (dagbefolkning)

Visar dagbefolkning i absoluta tal samt som andelar fördelat på näringar enligt SNI92. Det som redovisas för 1990 är inte jämförbart med det senast aktuella statistiken på grund av olika sysselsättningsavgränsningar mellan åren.

Med dagbefolkning avses förvärvsarbetande efter arbetsplatsens belägenhet.

Sysselsättningsförändringar

(Se Arbetande i kommunen ovan)

Andel förvärvsarbetande

Visar andel förvärvsarbetande som bor i kommun (nattbefolkning), län och riket samt en differens mot riket. Redovisas för åldersgruppen 20-64 år, uppdelat på män och kvinnor.

Med nattbefolkning avses förvärvsarbetande efter bostadens belägenhet.

Hel- och deltidsarbete

Källa: SCB

Skattad veckoarbetstid

Visar hel- och deltidsarbetande i absoluta tal för åldersgruppen 16-64 år, uppdelat på män och kvinnor i kommun, län, referensområde och riket.

Största arbetsgivare/ företagsförekomst

Källa: CFAR, det senast aktuella redovisningsåret

Företagsförekomst: All verksamhet i en kommun som drivs under ett och samma organisationsnummer räknas som en företagsförekomst.

Exempel:

-alla landstingets sysselsatta i en kommun räknas som en företagsförekomst i kommunen

-alla apotek i en kommun räknas som en företagsförekomst i kommunen osv.

Om en företagsförekomst har flera branscher i en kommun har den största valts.

Beräkning av storleksklasser för antal anställda

Källa: CFAR, det senast aktuella redovisningsåret

Tabell 0-1 Beräkning av storleksklasser för antal anställda.

Antal anställda	Redigerat antal anställda
Mindre än 5	2
Mellan 5 och 9	7
Mellan 10 och 19	15
Mellan 20 och 49	35
Mellan 50 och 99	75
100 och mindre än 150	25 (+ aktuellt hundratal)
100 och mer än 149	75 (+ aktuellt hundratal)

Ex: Företaget har 152 anställda, vi redovisar 175 i redigerat antal anställda

Pendling

Källa: SCB, RAMS

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Pendling till och från

Visar in- respektive utpendling för kommunen för sista faktiska år och fem år bakåt i tiden

Pendlingsutbyte med andra kommuner

Visar kommunens pendlingskommuner. Redovisa i absoluta tal, uppdelat på män och kvinnor.

Växlande på havet

Anställda som är stationerade och arbetar utomlands eller på havet.

Folkbokförda i Sverige.

Arbetssökande som kan ta arbete direkt

Källa: AMS

Arbetslöshet de senaste fyra åren. För aktuellt år anges tre olika värden.

1. Från Januari till senaste aktuella kvartalen, genomsnitt per kvartal
2. För aktuellt kvartal
3. Förändring mellan aktuellt kvartal och år och samma kvartal föregående år

Arbetslösa och personer i konjunkturberoende program

Källa: AMS

Aktualitet: Uppdatering sker kvartalsvis med ett kvartals fördröjning.

Kolumn 1 Föregående år

Kolumn 2 Aktuellt år

Kolumn 3 Förändringen mellan senaste två åren

Kolumn 4-7 Arbetslösheten relativt befolkningssiffror för sista faktiska år

Arbetslöshetssiffrorna relateras mot befolkning i motsvarande åldersklasser. Det innebär att följande åldersklasser för befolkning används:

Män, Kvinnor: män resp. kvinnor i åldersgruppen 20 - 64 år

Totalt: män+kvinnor i åldersgruppen 20 - 64 år

därav ungdom: män+kvinnor i åldersgruppen 20 - 24 år

Industri

Källa: SCB

Aktualitet: Uppdateras 1 ggr/år med c:a 2 års fördröjning.

Förvärvsarbete

Visar de fem största industribranscherna för kommunen.

Hela industrin, saluvärde, förädlingsvärde, produktivitet och bruttovinstandel

De olika variablerna definieras enligt följande:

Saluvärde =Produktion

Förädlingsvärde =Förädlingsvärde (summa produktion minus insatsvaror)

Produktivitet = Förädlingsvärde / totalt antal anställda

Bruttovinstandel = Förädlingsvärde minus lön avser rörelseresultat för avskrivningar, dvs. överskottet/vinsten innan man drar bort kostnaden för avskrivningar. Bruttovinstandelen blir rörelseresultat före avskrivningar genom förädlingsvärdet.
 =SUMMA((förädlingsvärde-lön)/förädlingsvärde)*100

Tjänstesektor

Källa: SCB

Visar de tio största tjänstesektorerna för kommunen

Utbildning

Källa: SCB

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Högsta utbildningsnivå för personer i ålder 20-64 år.

Inkomster

Källa: SCB

Aktualitet: det senast aktuella redovisningsåret

Visar sammanräknad förvärvsinkomst i åldersgruppen 20-64 år, fördelat på män och kvinnor samt totalt.

Sammanräknad förvärvsinkomst omfattar summan av två inkomstslag: inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet.

Ekonomi

Kommunal skatt

Källa: SCB

Aktualitet: uppdateras en ggr/år

Visar skattesatser för kommun, församling, landsting och totalt

Lönesumma

Källa: SCB, kontrolluppgift

Med lönesumma avses summering av kontant bruttolön

Redovisas per capita och per sysselsatt (dagbefolkning) på LA och länsnivå

Förädlingsvärde (BRP)

Källa: SCB

Förädlingsvärde=samlat värde av produktionen minus värdet av insatsvaror som används.

Redovisas per capita och per sysselsatt (dagbefolkning)

Statliga bidrag till kommunen

Källa: SCB

Aktualitet: uppdateras en ggr/år

Visar bidrag för kommunen, referens område och riksgenomsnitt: bidrag i kr / invånare

Utjämningsbidraget syftar till att garantera alla kommuner likvärdiga ekonomiska förutsättningar oavsett strukturella förutsättningar. Kommunen betalar avgift (minus) eller får bidrag (plus) från systemet. Summan av avgifterna motsvarar i princip bidragen.

Kommunala kostnader

Källa: SCB och Svenska Kommunförbundet "Vad kostar verksamheten i Din Kommun "

Aktualitet: uppdateras en ggr/år

Visar kommunala kostnaderna i kronor per invånare. Från bokslutsåret 1995 gäller en ny verksamhetsindelning samt ett nytt sätt att beräkna kostnaderna. Verksamhetsindelningen innebär att kostnader för kommungemensam och för verksamhetsrelaterad administration samt lokalkostnader fördelas ut till respektive verksamhet. Administration som hör samman med kommunens politiska ledning och styrning redovisas dock inte här. Definitionen på kostnader är kostnader minus interna intäkter och försäljning av verksamheter till andra kommuner och landsting. Kostnadsbegreppet motsvarar alltså kommunens kostnad för egen konsumtion.

Stadsbudgetens regionala fördelning efter kommun

Källa: Stadsbudgetens regionala fördelning 1997 och 1998, NUTEK (SCB) maj 2000

Aktualitet: År 1997 och 1998

Visar statens utgifter från respektive inkomster till kommunen, genomsnitt för länet och riksgenomsnitt: belopp i kr/invånare.

Utgiftsområden

Områdena är summerade från ca 100 anslagsposter till de 27 utgiftsområdena, som används i riksdagens budgetsystem.

Tabell 0-2 Utgiftsområden i riksdagens budget.

1	Rikets styrelse
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning
3	Skatteförvaltningen och uppbörd
4	Rättsväsendet
5	Utrikesförvaltningen och internationell samverkan
6	Totalförsvaret
7	Internationellt bistånd
8	Invandrare och flyktingar
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn
13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet
14	Arbetsmarknad och arbetsliv
15	Studiestöd
16	Utbildning och universitetsforskning
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
19	Regional utjämning och utveckling
20	Allmän miljö- och naturvård
21	Energi
22	Kommunikationer
23	Jord- och skogsbruk, fiske
24	Näringsliv
25	Allmänna bidrag till kommuner
26	Statsskuldräntor
27	Avgiften till Europeiska gemenskaperna

Inkomstgrupper

Områdena är summerade från 119 delposter till 10 inkomstgrupper.

Tabell 0-3 Inkomstgrupper i riksdagens budget.

1	Direkta skatter
2	Indirekta skatter
3	Sociala avgifter
4	Inkomster av statlig verksamhet
5	Försäld egendom
6	Återbetalning av lån
7	Kalkylmässiga inkomster
8	Statliga pensionsavgifter
9	Bidrag från EU
10	Extra ordinära medel från EU

I grupp 2 ingår som delpost netto redovisad mervärdesskatt. På delposten redovisas negativa tal för ca 40 kommuner. I inkomstgruppen redovisas drygt 30 kommuner med negativa tal.

Politik

Källa: SCB

Aktualitet: uppdateras efter kommunalval

Visar mandatfördelning och antal röster i procent vid det senaste kommunvalet.

Referenser m.m.

Följande kommuner ingår i resp. referensområde:

Storstäder

1. Göteborg, Malmö, Stockholm

Förortskommuner

2. Ale, Bollebygd, Botkyrka, Burlöv, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Håbo, Härryda, Järfälla, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lidingö, Lilla Edet, Lomma, Mölndal, Nacka, Partille, Salem, Skurup, Sollentuna, Solna, Staffanstorps, Sundbyberg, Svedala, Tjörn, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Vellinge, Värmdö, Öckerö, Österåker

Större städer

3. Borås, Eskilstuna, Falun, Gävle, Halmstad, Helsingborg, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Luleå, Lund, Norrköping, Skellefteå, Sundsvall, Södertälje, Trollhättan, Umeå, Uppsala, Varberg, Västerås, Växjö, Örebro, Örnköldsvik, Östersund

Pendlingskommuner

4. Bjuv, Boxholm, Bromölla, Eslöv, Essunga, Forshaga, Gagnef, Gnesta, Grästorp, Habo, Hammarö, Höganäs, Hörby, Höör, Kil, Knivsta, Krokom, Kumla, Kungsör, Kävlinge, Lekeberg, Mullsjö, Munkedal, Mörbylånga, Norberg, Nykvarn, Nynäshamn, Orust, Sigtuna, Sjöbo, Stenungsund, Storfors, Svalöv, Säter, Söderköping, Timrå, Trosa, Vänersborg, Vännäs, Åstorp, Älvkarleby,

Glesbygdskommuner

5. Arjeplog, Arvidsjaur, Berg, Bjurholm, Bräcke, Dals-Ed, Dorotea, Gällivare, Härjedalen, Jokkmokk, Ljusdal, Lycksele, Malung, Malå, Nordmaling, Norsjö, Ockelbo, Orsa, Ovanåker, Pajala, Ragunda, Robertsfors, Rättvik, Sorsele, Storuman, Strömsund, Torsby, Vansbro, Vilhelmina, Vindeln, Ydre, Ånge, Åre, Årjäng, Åsele, Älvdalen, Älvsbyn, Överkalix, Övertorneå

Varuproducerande kommuner

6. Alvesta, Emmaboda, Fagersta, Finspång, Gislaved, Gnosjö, Grums, Götene, Herrljunga, Hofors, Hylte, Laxå, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Mönsterås, Nybro, Nässjö, Olofström, Osby, Oskarshamn, Oxelösund, Perstorp, Sotenäs, Surahammar, Svenljunga, Sävsjö,

Tibro, Tranemo, Tranås, Ulricehamn, Uppvidinge, Vaggeryd, Vara, Vetlanda, Vårgårda, Värnamo, Älmhult, Örkelljunga, Östra Göinge

Övriga kommuner, mer än 25 000 inv

7. Alingsås, Arvika, Boden, Bollnäs, Borlänge, Enköping, Falkenberg, Falköping, Gotland, Hudiksvall, Härnösand, Hässleholm, Karlshamn, Karlskoga, Katrineholm, Landskrona, Lidköping, Ludvika, Mark, Mjölby, Motala, Norrtälje, Nyköping, Piteå, Ronneby, Sandviken, Skövde, Strängnäs, Söderhamn, Trelleborg, Uddevalla, Västervik, Ystad, Ängelholm

Övriga kommuner, 12 500-25 000 inv.

8. Arboga, Avesta, Båstad, Eksjö, Flen, Hagfors, Hallsberg, Hallstahammar, Heby, Hedemora, Hultsfred, Kalix, Kiruna, Klippan, Kramfors, Kristinehamn, Köping, Laholm, Leksand, Lindsberg, Lysekil, Mariestad, Mora, Sala, Simrishamn, Skara, Sollefteå, Sunne, Säffle, Sölvesborg, Tidaholm, Tierp, Tingsryd, Tomelilla, Vimmerby, Åmål, Östhammar

Övriga kommuner mindre än 12 500 inv.

9. Aneby, Askersund, Bengtsfors, Borgholm, Degerfors, Eda, Filipstad, Färgelanda, Gullspång, Haparanda, Hjo, Hällefors, Högsby, Karlsborg, Kinda, Ljusnarsberg, Mellerud, Munkfors, Nora, Nordanstig, Skinnskatteberg, Smedjebacken, Strömstad, Tanum, Torsås, Töreboda, Vadstena, Valdemarsvik, Vingåker, Åtvidaberg, Ödeshög

Följande län ingår i resp. referensområde:

1. Stockholms-, Västra Götalands- och Skåne län
2. Uppsala-, Hallands- och Östergötlands län
3. Södermanlands-, Örebro- och Västmanlands län
4. Jönköpings-, Kronobergs- och Kalmar län
5. Värmlands-, Dalarnas- och Gävleborgs län
6. Gotlands-, Blekinge- och Jämtlands län
7. Västernorrlands-, Västerbottens- och Norrbottens län

Tabell 0-4 LA-regioner med tillhörande regionfamilj, sorterade efter LA-region.

LA-region	LA-Namn	Regionfamilj
10001	Stockholm	1
10002	Uppsala	2
10003	Nyköping/Oxelösund	4
10004	Katrineholm/Flen/Vingåker	4
10005	Eskilstuna	3
10006	Linköping	2
10007	Norrköping	3
10008	Värnamo/Gnosjö/Gislaved	4
10009	Jönköping	2
10010	Nässjö	4
10011	Tranås/Ydre/Aneby	4
10012	Älmhult/Osby	4
10013	Markaryd/Ljungby	5
10014	Växjö	3
10015	Hultsfred/Vimmerby	5
10016	Kalmar/Öland	3
10017	Oskarshamn	4
10018	Västervik	6
10019	Gotland	4
10020	Olofström/Karlshamn	4
10021	Karlskrona/Ronneby	3
10022	Simrishamn/Tomelilla	4
10023	Helsingborg	2
10024	Kristianstad/Hässleholm	3
10025	Malmö	1
10026	Halmstad/Laholm/Hylte	3
10027	Falkenberg/Varberg	4
10028	Göteborg	1
10029	Fyrstad	3
10030	Strömstad/Tanum	4
10031	Bengtsfors/Dals-Ed	5
10032	Borås	3
10033	Lidköping/Götene/Vara	4
10034	Skövde/Skara	3
10035	Sunne/Torsby	6
10036	Karlstad/Kristinehamn	3
10037	Årjäng	5
10038	Filipstad/Hällefors	5
10039	Hagfors	5
10040	Arvika/Eda	6
10041	Säffle/Åmål	6
10042	Örebro	2
10043	Karlskoga	4
10044	Västerås	2
10045	Fagersta	5
10046	Köping/Arboga/Kungsör	4
10047	Vansbro	5

LA-region	LA-Namn	Regionfamilj
10048	Malung	5
10049	Mora/Orsa/Älvdalen	6
10050	Falun/Borlänge	3
10051	Avesta/Hedemora	4
10052	Ludvika	5
10053	Gävle/Sandviken	3
10054	Ljusdal	6
10055	Söderhamn	5
10056	Bollnäs/Ovanåker	6
10057	Hudiksvall/Nordanstig	6
10058	Sundsvall/Härnösand	3
10059	Sollefteå/Kramfors	6
10060	Örnsköldsvik	5
10061	Strömsund	6
10062	Åre	5
10063	Härjedalen	5
10064	Östersund	3
10065	Storuman	6
10066	Sorsele	6
10067	Vilhelmina/Dorotea/Åsele	6
10068	Umeå	2
10069	Lycksele/Malå	6
10070	Skellefteå/Norsjö	4
10071	Arvidsjaur	6
10072	Arjeplog	4
10073	Jokkmokk	5
10074	Överkalix	6
10075	Kalix	6
10076	Övertorneå	6
10077	Pajala	6
10078	Gällivare	6
10079	Luleå/Fyrkanten	3
10080	Haparanda	6
10081	Kiruna	5

Bilaga 3

Definitioner av variabler och begrepp

Arbetsmarknad

<i>Begrepp</i>	<i>Definitioner</i>
Anställda	Som anställd räknas personer som har lön för sitt förvärvsarbete och därmed erhåller kontrolluppgift.
Arbetsort	Den ort i vilket arbetsstället är geografiskt beläget.
Arbetsställe	Alla verksamma företag har minst ett arbetsställe. Med arbetsställe avses varje adress, fastighet eller grupp av fastigheter där företag bedriver verksamhet. Vad är det för skillnad mellan arbetsställe och företag? I SCB:s Företagsregister arbetar vi med två olika typer av enheter - företag och arbetsställen. Ett aktivt företag har alltid minst ett arbetsställe. Om företaget bedriver verksamhet på olika adresser har de således flera arbetsställen.
Arbetsställets storlek	Arbetsställets storlek avser antalet personer som har sitt förvärvsarbete förlagt till ett visst arbetsställe.
Bostadsort	Den ort i vilken personen i fråga är folkbokförd den 31 december aktuellt år.
Bransch och näringsgren	Näringsgren avser företagets eller arbetsställets huvudsakliga verksamhet. I regel används arbetsställets näringsgrenskod när sysselsatta redovisas efter bransch. Om ett företag bedriver flera typer av verksamhet vid exempelvis ett och samma arbetsställe bestäms näringsgrenskoden i princip utifrån en verksamhet som sysselsätter flest anställda. Näringsgrensindelningen reviderades 2002.
Dagbefolkning	Med förvärvsarbetade dagbefolkning avses förvärvsarbetande som redovisas efter arbetsställets geografiska belägenhet t.ex. alla som har sitt förvärvsarbete i Örebro kommun oberoende av var de är folkbokförda. I den regionala redovisningen ingår även personer med växlande eller okänd arbetsplats. Dessa förvärvsarbetande ingår som dagbefolkning i den kommun i vilken de är folkbokförda. Undantag är kommunalt anställda med okänd arbetsplats. Dessa personer ingår som

	<p>dagbefolkning i den kommun i vilken de är anställda. Personer som är anställda i svenska företag utomlands eller på havet ingår inte i den regionala redovisningen av dagbefolkningen.</p>
Födelseland	<p>Uppgifter om födelseland registreras vid invandringen. Om gränsjusteringar skett därefter har som regel ingen ändring gjorts i folkbokföringen, när det gäller beteckningen av födelselans. Om en kvinna som är kyrkobokförd i Sverige föder sitt barn utomlands, redovisas ändå barnet som fött i Sverige. Detta gäller fr.o.m. 1948. Före 1948 registrerades i folkbokföringen faktiska födelselandet.</p>
Företag	<p>En fysisk eller juridisk person som bedriver något slag av näringsverksamhet. I redovisningen ingår endast aktiva företag, d.v.s. moms- och/eller arbetsgivarregistrerade företag. Som företag räknas aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag, ekonomiska föreningar och enskilda firmor samt de olika enheterna inom den offentliga sektorn.</p>
Förvärvs- arbetande	<p>Förvärvsarbetande befolkning utgörs av personer som är folkbokförda i Sverige den 31 december undersökningsåret och som har klassats som förvärvsarbetande i november i samband med SCB:s avgränsning av förvärvsarbete. Även personer som är folkbokförda i Sverige som - arbetare i svenska företag utomlands eller på havet på svenskregistrerade båtar ingår i populationen.</p>
Förvärvs- intensitet	<p>Förvärvsintensitet är ett mått som anger andel personer med bostad i regionen (nattbefolkning) som förvärvsarbetar i en viss åldersgrupp i relation till samtliga personer i den aktuella åldersgruppen. Förvärvsintensitet beräknas ofta utifrån åldersklassen 20-64 eller 16-64 år.</p>
Inpendling	<p>Med inpendling avses personer som har förvärvsarbete i kommunen i fråga och har sin bostad i en annan kommun.</p>
Kvarstående plaster	<p>Platser som fortfarande är lediga för ansökan.</p>
Långtids- inskrivna	<p>Personer som är arbetslösa eller deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och som under de två senaste åren, eller mer, inte har haft ett arbete som varat längre än en månad.</p>

Medborgarskap	Redovisningen av medborgarskap skall i princip avse nu existerande självständig statsbildning. Medborgarskap kan förändras när nationer ny- eller ombildas. Den som saknar medborgarskap registreras statslös.
Medborgarskapsland	Uppgift om medborgarskapsland hämtas från folkbokföringen. Medborgarskap ska i princip avse nu existerande självständig statsbildning. För personer som har dubbelt medborgarskap registreras medborgarskap enligt särskild prioriteringsordning med de nordiska länderna först.
Nattbefolkning	Med förvärvsarbetande nattbefolkning avses den förvärvsarbetande befolkningen redovisas efter bostadens geografiska belägenhet. Benämningen nattbefolkning har således ingenting med arbetstidens förläggning att göra. Personer som är folkbokförda i Sverige och anställda i svenska företag utomlands eller på havet ingår i den regionala redovisningen av nattbefolkning.
Nyanmälda plaster	Lediga platser som av arbetsgivaren anmäls till arbetsförmedlingen och/eller skrivs in i självserviceinstrumentet Annonsera Direkt på Internet.
Pendling	Pendling uppstår när en förvärvsarbetande har sitt arbetsställe i en annan kommun än där denne är folkbokförd.
Utbildning	Utbildningens inriktning och utbildningsnivå är hämtad från Utbildningsregistret. Dessa följer SUN-koden (Svensk utbildnings nomenklatur) uppbyggnad. SUN-koden reviderades 2002.
Utpendling	Utpendling avser personer som bor i en kommun och har sitt förvärvsarbete i en annan kommun.
Befolkning	
<i>Begrepp</i>	<i>Definitioner</i>
Civilstånd	Redovisning av civilstånd utgår från hur man är registrerad i folkbokföringen. Civilstånd gift är gifta samt personer som registrerat partnerskap.
Emigranter	Till vilket land man emigrerar från Sverige.

Flyttningar	<p>Flyttningsstatistiken - liksom all annan befolkningsstatistik - bygger på uppgifter från folkbokföringen. Från folkbokföringen kan man inte direkt få någon definition på flyttning. Folkbokföringen tillämpar följande huvudregel för rätt folkbokföringsort (undantagen utelämnas här):</p> <p>"En person anses bosatt på den fastighet där han regelmässigt vistas eller, när byte av bostad skett, kan antagas komma att regelmässigt visas under nattvilan eller motsvarande vila (dygnsvilan). Den som enligt denna regel kan anses bosatt på flera fastigheter anses bosatt på den fastighet där han med hänsyn till sin tjänst eller verksamhet och övriga omständigheter får anses ha sitt egentliga hemvist." Med samma terminologi definieras därför flyttning som att en person har bytt bostad och regelmässigt vistas i den nya bostaden. För flyttningsstatistiken gäller dessutom villkoret att flyttningen skett från en fastighet till en annan fastighet. Flyttningen anmäls inom två veckor av den flyttande till lokala skattekontoret. Därefter registreras flyttningen vid länsstyrelsen. Tidpunkten för flyttningen definieras i statistiken som dag då flyttningen skedde.</p>
Flyttningsöverskott	<p>Flyttningsöverskott beräknas genom skillnaden mellan antal in- och utflyttningar.</p> <p>Inflyttning från utlandet. För att bli registrerad som immigrant skall vistelsen i riket avse minst ett år enligt den praxis som tillämpas vid folkbokföringen. För utomnordiska medborgare fordras uppehållstillstånd för att bli folkbokförd.</p> <p>Utflyttning till utlandet. För att bli registrerad som emigrant skall man ha för avsikt att bosätta sig stadigvarande i utlandet.</p>
Födelseland	Födelselandets benämning hänförs till förhållandena vid födelsetidpunkten.
Immigranter	Från vilket land man kommer ifrån när man immigrerar till Sverige.
Riktad inflyttning	För inrikes flyttning över kommun- läns- FA gräns redovisas både in- och utflyttningsort.
Riktad utflyttning	För utrikes flyttning över kommun- läns- FA gräns redovisas både vid ut- och inflyttningsort.
Utbildning	Utbildningens inriktning och utbildningsnivå är hämtad från Utbildningsregistret. Dessa följer SUN-kodens (Svensk utbildnings nomenklatur) uppbyggnad.

Näringsverksamhet

<i>Begrepp</i>	<i>Definitioner</i>
Bransch SNI92/SNI02	<p>SNI betyder Svensk Näringsgrensindelning och bygger på EU:s standard, NACE. SNI är primärt en aktivitetsindelning. Produktionsenheter, som företag och arbetsställen klassificeras efter den aktivitet som bedrivs. Ett företag, arbetsställe kan ha flera aktiviteter (SNI-koder). De nya SNI2002-koderna infördes i SCB:s Företagsregister vid årsskiftet 2002/2003 och används vid all näringsgrenskodning i registret från 2003 (av Skattemyndigheten från 021216).</p> <p>Näringsgren avser företagets eller arbetsställets huvudsakliga verksamhet. I regel används arbetsställets näringsgrenskod när sysselsatta redovisas efter bransch. Om ett företag bedriver flera typer av verksamhet vid exempelvis ett och samma arbetsställe bestäms näringsgrenskoden i princip utifrån en verksamhet som sysselsätter flest anställda. Näringsgrensindelningen reviderades 2002.</p>
Anställda	Som anställda räknas personer som har lön för sitt förvärvsarbete och därmed erhåller kontrolluppgift från sin arbetsgivare.
Arbetsställen	Med arbetsställe menas varje adress (lokal), fastighet eller grupp av närliggande lokaler och fastigheter där företag bedriver verksamhet. Arbetsstället är en förutsättning för att geografiskt kunna redovisa arbetsmarknadsstatistik.
Omsättning	Omsättning och export är det som momsregistrerade företag har angivit i den särskilda skattedeklarationen eller i inkomstdeklarationen. Företagens omsättning har fördelats på arbetsställen efter olika nycklar. Antal anställda är det antal som finns i SCB:s företagsdatabas för de företag som redovisar moms.

Regional ekonomi

<i>Begrepp</i>	<i>Definitioner</i>
Förädlingsvärde	Med en regions förädlingsvärde (bruttoregionprodukt/BRP) avses värdet av produktionen i regionen minus insatsvaror som används.
Lönesummor (bruttolön)	Lönesummebegreppet innebär summeringar av kontant bruttolön. Kontant bruttolön är det belopp som anges i fält nummer 11 på kontrolluppgifter från arbetsgivare.

Modellbaserade lönesummor Modellbaserade lönesummor baseras på undersökningen lönesummor, arbetsgivaravgifter och preliminär A-skatt (LAPS). Företagens skattedeklaration är källdata. Lönesummor på regional nivå har tagits fram genom en fördelningsmodell där lönesummor har fördelats på arbetsställenivå via variablerna antal anställda, löner och lönesummor. Fördelningsvariabeln antal anställda är hämtad från Företagsdatabasen (FDB) avseende privat sektor. För statlig sektor har löneuppgifter från Konjunkturlönestatistiken (LSUM) använts för historiska data, samt Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) för senare data.

Regionala indelningar

<i>Begrepp</i>	<i>Definitioner</i>
Län	Officiell administrativ indelning, 290 kommuner 2004.
Kommun	Officiell administrativ indelning, 21 län 2004.
FA-region	<p>Indelningen i FA-regioner (72 stycken) baseras på följande bedömningskriterier, där 1 är viktigast och 6 minst viktigt:</p> <p>SCB:s statistik för 2003 om arbetspendling över kommungräns.</p> <p>Pendlingstrend - arbetspendlingens utveckling över tid.</p> <p>Samverkande pendlingsströmmar till flera kommuner inom en FA-region.</p> <p>Pendlingens absoluta storlek.</p> <p>Påbörjade "investeringar" eller politiska beslut som kan anses förändra utvecklingen inom cirka tio år.</p> <p>Annan information om ändrade strukturelle förutsättningar eller beteendemönster som skäligen talar för en förändrad indelning.</p> <p>Detta innebär att mindre kommuner som enligt SCB:s statistiska kriterier bildar en självständig lokal arbetsmarknad, i vissa fall av Nutek har kopplats till en närliggande FA-region.</p> <p>Förutom en generell indelning i FA-regioner har vissa regioner i den nya indelningen även delats in i delregioner. Anledningen till detta är att det i en del fall finns flera fungerande delarbetsmarknader inom samma FA-region som inte är kopplade till hela FA-regionen, utan endast till en gemensam central del av FA-regionen. Nuteks indelning är tänkt att vara av normativ karaktär och ska därmed kunna ligga fast under en längre tidsperiod. Den används framför allt i olika regionala analyser och modeller, till exempel i rAps, Nuteks regionala analys- och prognosystem.</p>

rAps

Regionalt analys- och prognosystem (rAps) ger användarna snabb, enkel och lättillgänglig åtkomst till den senaste regionala statistiken. Dessutom finns här möjligheten att arbeta med både funktionella och administrativa regionala indelningar. rAps används av statliga myndigheter, privata konsultföretag, svenska universitet och högskolor samt regionala aktörer som regionförbund, länsstyrelser och kommuner.

I detta dokument ges en bakgrundsbeskrivning av rAps. Här finns även en enkel och schematisk beskrivning av rAps-systemets delmodeller samt vilka data som rAps bygger på. Till detta hör även en redogörelse av organisationen runt rAps samt systemets användare och intressenter. Avslutningsvis presenteras tanken med rAps utvecklingsprocess, mål och ambitionsnivå.

Tillväxtanalys

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Brasilia, Bryssel, New Delhi, Peking, Tokyo och Washington D.C.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser